Тахан дукхаlга хьаделга—кхоана дукхагlа хулга

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 43 (2668)
КIиранди
27
май
1962 шу
Мах 2 кеп.

Чехкагlеи дикагlеи хьалде гlирсаш

Коммунизма материально-технически база хьалъеча доккха дакъа лоац советски гIишлошъераша. КПСС XXII съездо белгалдаь декхараш толамца кхоачашдара шерра социалистически ях а йоаржаяь, алхха дIадахача шера паччахьалкхен капитальни вложеней чотах дуккха керда промышленни предприятеш, 2 миллиони 200 эзари квартира, керда школаш, берий учрежденеш, кхыдола гIирсаш хьалдаьд.

Дуккха а Iалаьмате чIоагIа эшаш йола производственнии коммунальнии объекташ, наха чубаха цIенош хьалдаь а даьха эксплуатаце дIаденнад тIехьарча хана вай республике а. Алхха дIадахача 1961 шера эксплуатаце дIаеннай Грознерча химически заводе полиэтилен доаккхача объектай комплекс, Шаьлара шекара завод, Грознерча нефтемаслозаводе парафина цех, Грозный—Колхозное яха мехкдаьтта провод, Гудермесе маькх ю завод, иштта кхы объекташ. Боккха болх баьб гIишлошъераша наха чуIе цIенош, школаш, берий учрежденеш, культурно-бытови объекташ хьалъеш.

Хьалъеш латт республике дуккха а керда промышленни предприятеш, школаш, наха чуIе цIенош, кхыйола объекташ.

Шер а яьй чIоагI а яьй гIишлошъяра производственни база, дукхагIа хьаю моттигера гIишлош ю материалаш, вIашагIъехка аьшкабетон, дикагIа Iалашъяьй гIишлош машинащеи механизмащеи.

Бакъдар аьлча кIезига хIама дац хьадаьр. Цхьабакъда дуккха промышленни объекташ, школаш, берий учрежденеш, кхыдола гIирсаш оттаяьча хана хьадаь далац. ХIанзале болх бе йолаенна хила езар Совнархоза чуйоагIача 11 СМУ хьалъеш латта Наьсарерча электрострументий завода хьалхара аргIа. Ледара лел Грознерча химически заводе, крекинг-заводе еш латта объекташ, Вознесенск — Грозни яха мехкдаьтта провод хьалъяра балхаш. Цу гIулакхо паччахьалкхенна доккха зе а даьд, хIаьта къахьегамхой хьашташ Iалашделга лакхдара новкъарле а яьй.

Къаьстта ледара хиннад 1961 шера йола гIишлош хьалъяра план кхоачашъяра гIулакх трест «Сельстрой». Цу тресте цхьанна а гIишлошъеча управлене производственни заданеш кхоачашъяьяц. Иштта ледара лел дуккха лоархIамера объекташ хьалъяь ца яьхача «Чечингстрой» яхача треста болх а.

Соахкарчул дукха тоабеннабац гIишлош хьалъеча организацей болх укх шера а. Из хьахьокх 1962 шера хьалхарча биъ бетта гIишлош хьалъяреи монтажнии балхий план 82 проценти наха чубаха цIенош хьал а даь эксплуатаце дIадалара план 70 проценти мара кхоачашъяь ца хиларо.

ГIишлош хьалъяра гIулакх иштта ледара латтара керттера бахьан да шоай еррига торонаш оарцагIа а яьха лоархIамегIа йола объекташ хьалъяра меттал средстваши материальни а къахьегама а ресурсаши къаьсткъаьстача объекташта дIаекъар. гIишлош хьалъеча площадкашка болх во вIаштIехьбаккхар, материально-технически Iалашо ледара хилар.

Семилетка диъ лагIча шера гIишлош хьалъеча хила еза эргало я хьалъяь а яьнна болх бе дIайолаеннача промышленни предприятей, наха чубаха деча цIеной, кхыча объектай процент соахкарчул дуккха а лакхагIа хила езаш хилар. Из гIулакх чакхдоаккхалургда нагахьа санна гIишлошъеча организацей кулгалхой, инженерно-технически болхлой, партийнии профсоюзнии организацеш хIанззе а оарцагIа а яьнна КПСС Нохч-ГIалгIай обкома апрель бетта хиннача Пленума решенеш тIа белгалдаьккхача тайпара шоай болх эргабоаккхе.

Беррига теркам тIабахийта беза 1962 шера хьалъяь яха лаьрхIа йола Грозненски химически крекинги заводий цехаш, Вознесенскенеи Грозненеи юкъера мехкдаьтта провод; Октябрьски район, МагIалбик, Карабулак—Ачалуки яха мехкдаьтта район хица Iалашъяр, хьайбашта эша гIирсаш, школаш хьаяр санна йола лоархIамера объекташ сихха хьалъяь яхара.

ГIишлош хьалъяра гIулакх чIоагIа юхадетт республике гIишлошъяра индустрии гIишлой материалаш хьаю промышленности дуккхача хана денз балха тIехьалатташ хиларо. Цудухьа Совнархоза а Министрий Совета чуйоагIача гIишлошъеча организацей а керттерча декхарех цаI да хьалъеш латта гIишлош эшаш йолча вIашагIъехкача аьшкабетонаца, кхыча материалащца, оатхалащца, конструкцешца кхоачамболлаш Iалашъяр. Къаьстта теркам тIабахийта беза гIишлош хьалъяра индустре предприятеш хьае хьахийцача ахчах бокъонца пайда эцар а уж предприятеш ханнахьа яь яхар а.

Хьадеш латта гIирсаш ханнахьа хьалдаь дахара гIулакх чIоагIа юхедетт гIишлош хьалъяра балхаш бокъонца вIаштIехьдаьха ца хиларо а. Цудухьа гIишлошъеча организацей кулгалхой а партийнии профсоюзнии организацей а керттера декхар да сихха къахьегам вIаштIехьбоаккхилга, гIишлош хьалъеча машинехи механизмехи дикагIа пайда эцилга, дерригача балхашта, къаьстта гIирсаш чура тоадара балхашта механизаци елга, къахьегама овсарле лакхъелга. ЧIоаггIа теркам тIабахийта беза гIишлошъерий кадраш хьахаржара, ужаш дIанийсъяра, кхетаяра гIулакх тоадара.

Парте райкомаш, гIишлошъеча организацей юххьанцара партийни, комсомольски, хIаьта иштта профсоюзни организацеш хIара денна хьожаш хила еза гIишлош хьа мишта ю, гIишлош хьалъе хьахийца ахча пайданагIа долчча тайпара дIадохийталга вIаштIехьдаккха деза, керттера дар хьалъеш латта объекташ ханнахьа хьалъяьяхар хилар кхета а деш. ЧIоаггIа теркам тIабахийта беза гIишлош хьалъярга дIабода мах лохбараи хьаду гIирсаш дикагIдараи.

Партийно - организационнии идеологическии балха формаш тоа а еш денгара денга лакхлуш латта гIишлошъерий къахьегама хьинар КПСС XXII съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIадерзаде деза.

Шеко яц Нохч-ГIалгIайчен гIишлошъераша 1962 шера йола капитальни гIишлош хьалъяра план толамца кхоачашъярца семилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра халкъо лоаттабеча къовсаме шоашкара доагIа дакъа лоацарг хиларах.

1962 ШЕРА 20-ча МАЯ КХАЧЧАЛЦА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(1962 шера хьалхарча ах шера йолча плана процентащца нийсдича)

Производственни управленеши цар районаши	Дулх	Шура	Фуаш	Тха
Наурски	**52**	**64**	**69**	**11**
Надтеречни	126	66	121	5
Шелковской	40	71	72	7
Наурски	28	58	60	19
Гудермесски	**50**	**55**	**49**	**42**
Курчалой	99,9	61	66	64
Ножай-Юрта	52	43	100,5	43
Ведана	52	34	104	21
Гудермесски	40	60	42	60
Шаьла	38	56	29	22
Сунженски	**49**	**67**	**80**	**9**
Первомайски	62	61	59	13
Сунженски	50	66	86	7
Наьсарен	48	73	94	29
гор. МагIалбик	45	68	50	10
Грозненски	**35**	**54**	**59**	**10**
Советски	51	44	114	20
Ачхой-Мартана	51	59	80	8
Урус-Мартана	42	43	51	37
Грозненски	30	57	56	8
гор. Грозни	68	48	—	—

БIаьсти дIадийна ялаташ дика хьалтIадаьннад Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхоза кхашка. Царна гIулакх дара чIоаггIа оарцагIбаьннаб механизатораш. ХьажкIашта культиваци еш къаьстта дика къахьег механизатора Ш. Дадберова.

Сурта тIа: Ш. Дадберов.
П. Катакова сурт.

КУЛЬТУРАШТА ДИКА ГIУЛАКХ ДУ

Семилетка укх диъ лагIча шера 220 гектара тIа хьажкIаш, 25 гектара тIа гидуаргаш дIайийнай тха бригада членаша. Дика тIаяьннай уж культураш. Дог гIоздоаккх цу гIулакхо. ХIара кIоага чу шишша-кхоккха хьажкIа ягIа, квадраташ нийса я. Цудухьа торо хул хьажкIашта техникаца гIулакх де.

Тхоай торонашка а хьежа ази Келоев Мусаси лаьрхIад укх шера хIара гектара тIара 50 центнер хьажкIийи 10 центнер гидуаргаши яха.

ЧIоагIа къовсам лоаттабу оаха хIара гектара тIара 5 эзар доакъара единица яккхара а.

Геттара чIоагIа къахьийгад оаха дIадахача Iай. Техника дика кийчйир, дикагIболча хьажкIаш лелаерий балха говзал Iомайир. БIаьсти йоаллаше а тхоай участке тIоадал соцайир оаха. Ялат дIаделехьа шозза культиваци яьй. Лаьтта 12 градусага кхаччалца дIоахлушше а ялат дIаде доладелар тхо. Ялх дийнахьа из дIадийна а даьлар. Ялат тIадалалехьа макха баькхар оаха.

Тхоай еррига терко тIаяхийтай оаха дIайийнача культураشта дикка гIулакх дара. ХIанз шозлагIа культиваци еш доахк тхо, оасарах цIена я участок.

И. ШОГАИПОВ,
Надтеречни района «Надтеречный» совхоза 2-ча отделене механизатор.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КОЛЛЕКТИВАЙИ УДАРНИКИЙИ III РЕСПУБЛИКАНСКИ СЛЕТ

24-ча мая Грозне В. И. Ленина цIерахча культура Дворецe хилар коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи III-гIа республикански слет.

Коммунистически къахьегама яхьа кулгалдара хьакъехьа профсоюзнии комсомольскии организацеша беча балхах доклад йир облсовпрофа председатела нов. **Сидельникова.**

Пренеех къамаьлаш дир Грозненски нефтемаслозавода оператора нов. **Должикова,** производственни предприятей контора № 1 йолча аьшкабетонни изделей арматурщика нов. **Зинченко,** Ачхой-Мартана районерча «Лермонтовский» совхоза йиъ лагIча отделене тракторни бригада бригадира нов. **Ибрагимова,** Грозненски гарнизонерча сержанта нов. **Дербенцова,** ВЛКСМ обкома секретара нов. **Гудантовас,** ЦРМЗ инженера-конструктора нов. **Бовва,** Грознерча № 5 йолча хIамаш тегача фабрикерча инженера нов. **Гавриловас,** кхычар.

Раьза болаш чIоаггIа тIоараш а тохаш тIанийцар слете хиннараша КПСС обкомо, республика Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето дайта моаршал.

Слетага моаршал делар профтехобразоване училищай делегаце.

Центральни ремонтно-механически заводеи нефтемаслозаводеи коллективашта коммунистически къахьегама предприяти яха цIи яларах дола мандаташ торжественно дIаделар цу коллективашта.

Облсовпрофа секретара нов. Сыщикова Iобийшар коммунистически къахьегама ударникашта «РСФСР социалистически яхьа отличник» яха значокаши, республика Министрий Советей облсовпрофеи Сийлен грамоташи яларах а, хьалха латтарий цIераш къахьегама сийлен Книжка тIа дIаязъярах а, хIаьта иштта дикагIбараشта премеш ялараx а бола соцам.

Берригаш раьза а болаш тIанийцар слете дакъа лоацаш хиннараша Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошка даь кхайкарал.

Слета балхаца дакъа лоацаш бар КПСС обкома секретарь нов. **Апряткини** республика Лакхехьарча Совета Президиума председатель нов. **Алмазови.**

Слетах йола отчет укх номера шоллагIча оагIо тIа я.

ДОСААФ пхелагIа съезд йистеяьннай

Керда хержача ДОСААФ ерригсоюзни пхелагIа съезд ший болх баь яьннай.

* * *

Керда хержача ДОСААФ ЦК пленум хилар. Цу пленуме общества ЦК председателалла хержав Советски Союза шозза Турпал вола арме инарал Д. Д. Лелюшенко. Цун заместителалла хержаб— инарал-лейтенант С. С. Шатилови А. Н. Скворцови.

ТАСС.

ТОАДЕ ЮРТА БОАХАМА ДУ КУЛГАЛ

КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗА ТЕРРИТОРИАЛЬНИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕЙ БОЛХЛОЙ СОВЕЩАНИ

РОСТОВ-ДОНА-ИИСТЕРА, 25 май. (ТАСС). Ростовски областа, Краснодарски Ставропольски краяй, Дагестански, Кабардино-Балкарски, Калмыцки, Къилбаседа-ХIирий, Нохч-ГIалгIай автономни республикай колхозно-совхозийи совхозно-колхозийи территориальни производственни управленей совещани хилар укхаза тахан. Цу юкъе дакъа лаьцар территориальни производственни управленей начальникаша, парторгаща, комсоргаша, профоргаша, парте райкомий хьалхарча секретараша, парте обкомийи крайкомийи хьалхарча секретараша, юрта боахама болча КПСС обкомийи крайкомийи секретараща, АССР-ий Министрий Советий, крайисполкомий, облисполкомий председателаша, областий, край управленей начальникаша, АССР-ий юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министраша, комсомола обкомийи крайкомийи секретараша, Iилма-тохкама институтийи опытни станцейи директораша, «Сельхозтехника» объединеней председателаша, ялатий продукта управленей начальникаша, районашта юкъарча газетий редактораша.

Территориальни производственнийи колхозно-совхознийи управленей балхий хьалхара итогаши КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра декхараши дувцаш доклад йир РСФСР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела, РСФСР юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министра, РСФСР юрта боахама йолча Комитета председатела заместитела Н. И. Смирнова.

Доклад ювцаш совещане дакъа лоацаш хиннараша дийцар управлене кердача органий балхах, шоай опыт вIаши йовзийтар кхоачаш ца деш диса дешаш дийцар, боахама ду доал дIахо тоадара наькъаш хьожадир.

Совещане къамаьл дир КПСС ЦК Президиума члена, РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюро председатела хьалхарча заместитела, РСФСР йолча юрта боахама Комитета председатела **Г. И. Воронова.**

Техника кийча я ялаташ чуэца

Ка бола ялаташ ханнахьеи дикеи чуэцара кийчо еш ба хIанз Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза механизатораш.

Укх шера 2200 гектара тIара ка бола ялат чуэца деза цар. ХIаьта хьакхари ардари къаьстта а долаш чуэца лерхI деррига ялат. Цу гIулакха совхозе тоаяь яьнна 15 комбайн я. ЦхьоалагIа июнь тIакхачалехьа тоаяь яргIйолаш кхы а ши комбайн я. Цу массайолча комбайнашта тоъал жаткаш я. Совхоза ка бола ялат чуэцаргдолча 17 комбайнах 13 прицепной я. Цудухьа хIанззе а кийчъяьй тракторашь.

Совхоза къахьегамхоша лаьрхIад цхьоалагIа июль тIакхачалехьа паччахьалкхенна дIадала деза 12100 центнер ялат дIаденна даккха.

Ка бола ялаташ паччахьалкхенна дIадалара а план оттаьй совхоза кулгалхоша. ХIара тракториста, комбайнера дийнахьара норма кхоачашйича луш дола алапий дIадовзийтад механизатораشта. Беррига механизатораш ялат чуэцаргдолча бригадашка дIачIоагIбаьб.

Ка бола ялаташ 8 дийнахьа чуэца лерхI совхоза къахьегамхоша. Цул совгIа уж чуийца даьлча кхы ца гоадеш 7 дийнахьа деррига ча гулдаь а даькха, лаьтта аха болалургболаш вIаштIехьдаьккхад.

Из болх лерхIача бесса дика чакхбаккхара чIоаггIа йоакхо еш кийчлу совхоза дикагIбола механизатораш Эзирханов Муса, Мулатов Юсап, Ковалев Николай, кхыбараш а. — Болх дIаболабаьчул тIехьагIа комбайнаш а тракторашь а йохарг ма йий, аьнна кхера дезаш дац тхо, — йоах механизатораша.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а да цар балха юкъе. ХIанз а Iалашъяьяц огнетушителаш, тоаяьяц хьатташ. ХIаьта, цунах цига цхьаккха хIама дац. Цу гIулакха ледарло ю совхоза кулгалхоша.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

Прокуратура болхлошта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота ялара хьакъехьара

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Советски прокуратура вIашагIъелла 40 шу дизарца дувзаденна, социалистически законаш кхоачашдеш дика болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Сийлен Грамота луйла:

Айдинов Иван Степановича— Грозненски района прокурора.

Белозубов Владимир Михайловича — республика прокуратура отдела начальника.

Бурмистров Константин Дмитриевича — республика прокурора.

Галич Владимир Дмитриевича — республика прокуратура отдела начальника.

Мехтиев Алсбика Хьасана — республика прокурора хьалхарча заместитела.

Осипов Александр Васильевича — республика прокурора заместитела.

Федоров Андрей Андреевича — гор. Грозне Октябрьски района прокурора.

Хамзаев Ахьяд Хамзатовича — Урус-Мартана района прокурора.

Харузин Татьяна Александровнайна— республика прокуратура отдела прокурора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. КОМАРОВ.

Ялаташ чуэцара—дика кийчо

БIаьсти дув ялат а кхыйола культураш а дика дIайийна а баьнна, гурахьа дийна ялаташ чуэцара кийчо еш а уж чутоссаргдола моттигаш а кийчъеш ба хIанз Наурски района «Россия» яхача колхозера къахьегамхой. Ханнахьа а вIалла ца дойташ а гурахьа дийна ялаташ чуэцилга — иштта да керттера декхар. Из декхар кхоачашдара дикка балхаш даьд колхозе. ТIехьаювзаш яраш 12, ши-шегIа лелараш 3 комбайн я колхозе. Уж ерригаш а ремонт яь йистеяьннай. Иштта кийча я 8 жатка а. Шоай комбайнаш кийчъяь баьнна комбайнераш жа лоргача новкъостал деш ба хIанз.

Мукх Iобижа моттигаш я колхоза кхашка юкъ-юкъе. Къаьстта из мукх хьокхаргболаш кийчъяьй из болх бергболча механизатораша шоай комбайнаш.

Бакъда, цхьайола техника хIанз а кийча яц ялат чуэцара. МТЗ яха ши трактор ремонт янза я, автомашинех ахаш резинаш йоацаш латт, кхашкарача гулде волокушаш яра эша аьшкасаьрг бац, аргIаш деча машинашта эшаш дукха оатхалаш я. «Сельхозтехника» Наурски отделенега уж ехаш даьча хабарах хинна хIама дац.

Хьатташ кийчъяьй, таразаш вIаштIехьдаьхад, ялат чутоссаргдолча помещенешка электричество чуйиллай, хьатташка деча балхашта эшаргйола хIамаш кийча я.

Хьокхилгеи оардилгеи къаьст-къаьста а долаш чуэца лаьрхIад деррига ялат. Комбайнаша ялат чуийца мукъадаьннача лаьтта шозлагIа хIамаш дIаювргья, е зяба оахаргда.

Ялат чуэцача хана комбайнераш хургболча моттигашка, араьхьа, гойтара агитаци а тайп-тайпара литература а йолаш цIе уголокаш вIашагIъехкай, хьокхамий доска, газетий витринаш хьалтехай.

Дийнахь а бус а болх беш, 10—12 дийнахьа йистедаккха лерхI ялат чуэцилга. ХIара бригадана, хIара механизатора ховш да ший мел ялат чуэца деза. Ялат чуэцача балхаш дика даьрашта совнагIа телаш бола мах а мишта тергба дIадовзийтад къахьегамхошта.

Ялаташ чуэца долалургдола ха хьакхоачаш латт. Деррига кхоачамбоацараш дIа а даьха, дикача кийчонца дIаболабе а сихха йистебаккха а беза из болх.

А. МАМАЕВ.

МОСКОВСКИ КРЕМЛЕ БIАЬСТИ.

Н. Грановске сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРАГIА БОАРЖАБЕ КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМ

ОБЩЕСТВАНА ДОЛЧА БЕРКАТА КЪАХЬЕГАР ХIАРА САГА СИЙЛЕН ДЕКХАР ДА. ФИЗИЧЕСКИ БАЛЕ А ХЬАЬКЪАЛЦА БЕШ БАЛЕ А МОЛЛАГIА ОБЩЕСТВАНА БОЛЧА ПАЙДАНА БЕШ БОЛА БОЛХ ЛОАРХIАШИ СИЙ ДЕШИ БА. КЪАХЬЕГАМА ДИКАГIА ЙОЛЧА ОБРАЗЕЦАШЦА, ОБЩЕСТВЕННИ БОАХАМ ЛЕЛАБАРА ДИКАГIА ДОЛЧА ХЬОКХАМАШЦА КЪАХЬЕГАМХОЙ КХЕТАБАНЗА БАРГБАЦ. **(КПСС Программа тIара).**

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМ— ОБЩЕСТВАНА БОЛА КЪАХЬЕГАМ

Коммунистически къахьегама яхьа кулгалдеш профсоюзни, комсомольски организацеша баьча балхах лаьца доклад йир слете облсовпрофа председатела нов. С. С. Сидельникова.

ВорхI бутт гаргга ба КПСС XXII-ча съезда решенеши парте керда Программеи араяьнна, йоах докладчика. Цар советски халкъа хьалхашка оттадаьд лоацдача хана производительни низаш дегIадоаладара а хIара сага сих лоархIаш продукци якхара а хьалха латтача капиталистически мехкел хьалхадовлара декхар. Берригача халкъа боахама продукци арахецилга пхезза, цу даькъе промышленноста продукци ялхазза, юрта боахама яр 3,5-зза гаргга лакхъе лаьрхIад. Цо торо хулийтаргья берригача наьха вахара хьал чIоаггIа тоаде.

Из сийлен декхар толамца кхоачашдара дикагIа йолча техникаца Iалашбаь, Iилмаца вIашагIбелла, овсарле лакха йолаш хила беза къахьегам. КПСС XXII-ча съезде Н. С. Хрущева яьхад: «Коммунизм хьалъе йиш я къахьегамца, къахьегамца, духхьала миллионаш барий къахьегамца».

Мехка деррига рузкъаш дебадер, къамий а берригача къахьегамхой а барт тоабер, доттагIал чIоагIдер, царна коммунистически кхетам, эхь-эздел лур къахьегам ба.

Цудухьа Коммунистически парте хьалхленца профсоюзни, комсомольски организацеша шоашта хьалхашка оттадаьча декхарех керттерадар да коммунистически къахьегама яхь шерра йоаржаяр, цун дикагIа йола методаши формаши творчески балха юкъеяхьар.

Цу хьакъехьа берригача мехка санна доккхий толамаш даьхад вай Нохч-ГIалгIай республике а. 1960-ча шера шоллагIа республикански слет хинначул тIехьагIа коммунистически къахьегама коллективи ударники яха сийлен цIи якхка яхье баьнараш шозза дукхагIа а 60 эзар сагал совгIа а ба, колхозхой боацаш, хIаьта из сийлен цIи яькхараш диъазза дукхагIеи 17 эзарнел совгIеи ба. Цул совгIа итташ предприятеш я коммунистически къахьегама цIи якхка яхье яьнна а.

Коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цIи якхкара йоаржаьча яхьа юкъера хьахиннай хьалха латтараша тIехьабисараашта новкъостал дара, царна шоай дикагIа йола балха опыт дIаялара керда форма.

Из форма хьахиннай берригнеша а цхьана, вIаши гIо а деш мара долла хIама шортта долаш, нах паргIата бахаргбола коммунистически общество хьалъе йиш йоацилга къахьегамхоша кхетадарца.

Эггара хьалха коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цIи яькхача маякаша шоай опыт, шоай говзал массаз а дIатийнай тIехьабисараашта, новкъостал даьд цар кхетам лакхбара.

Масала, 1958-ча шера эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама смена яха цIи якхкара яхь йолайир Муха Александрас кулгалдеча Химзавода «А» смена. Балха декхараш дика кхоачашдойя а дукха нийслора халонаш а.

Цхьабакъда, чIоаггIа къахьийгад коллективо ший члений говзал, хьаькъал, кхетам лакхбара а. 24 сагах 17 лакхерча а юкъерча а дешара заведенешка дешаш ба, юхебисараша политпросвещене кружокашка деш. Деша, говзал лакхъяра, дикагIа йола опыт балха юкъеяхьара массане а вIаши новкъостал ду. Уборщица балха ена Попова Александра новкъосташа гIо дарах аппаратчика говзал Iомайир, хIанз Грозненски мехкдаьтта института 3-ча курсе деша ягIа. Цу тайпара шоай говзалаш, хьаькъал лакхдаь болхлой дукхха а ба.

Иштта барт-цхьоагIо йолаш, говзал лакхъяра, дешара вIаши новкъостал деш, Iилма, техника карагIдаьннараш, дикагIа йола опыт балха юкъекхухьаш, шоай балха заданеш а социалистически декхараш а толамца кхоачашдеш я Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача № 7 йолча установка комсомольско-кагирхой коллектив, Грозненски вагонни депо чархий цеха коллектив, № 5 йолча хIамаш тегача фабрика коллектив, дукхкхача кхыча предприятей, цехий, сменай, установкай коллективаш.

Белгалдаккха деза, тIеххьарча хана, коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цIи якхкара хетаяь яхь шерьяра ейгача промышленносте а дикка толамаш даьха хилар. Цига болх берех 90 процент цу яхьа юкъеззаб.

ХIанз коммунистически къахьегама яхьа юкъе бахаб медицински, кхыча учреждеией болхлой а.

Цхьабакъда ца дувцаш дита йиш яц цу балха юкъера цIенхашттара кхоачамбоацараш а. Профсоюзии комсомольскии комитеташа лерттIа кулгал ца дар бахьан долаш цхьайолча предприятешка во лел коммунистически къахьегама яхь йоаржаяра болх. 332 саг балха волча «Чечингстрой» треста спецСМУ цу яхьа юкъеяхаяц 2 бригада мара.

№ 5 СМУ коллективо коммунистически къахьегама Управлене цIи яккха декхар тIаийца дукха ха я. Цхьабакъда декхар тIаэцарал дIахо даьннадац гIулакх. Юкъарча собране ялх бригадана из цIи лойла аьнна оттадаьд, из решени постройкомо чIоагI а яьй, хIаьта а 4 бригадана хIанзалца мандаташ дIаденнадац, царца нов. Брундасовой бригадана а. Цига цхьаккха саг вац коммунистически къахьегама ударника цIи якхкара яхь лаьца.

Механизаце управлене коммунистически къахьегама ударникий удостоверенеш дIаденнадац 88 сага. Месткома председатела нов. Погодина йоах, удостоверенеш ца хилар бахьан долаш да из. Бакъдар аьлча из мелал мара хIама дац.

Ерригача гIишлошъеча организацешка коммунистически къахьегама яхьа юкъеэза болхлой 20 процент мара бац. Дика лелац из болх бувзама, автотранспортни, шоссейни наькъий организацешка а, къаьстта во лел юрташкарча автобоахамашка. Цу кхоачамбоацараашта эггара хьалха бехке я профсоюзеи комсомолеи обкомаш.

Профсоюзнии комсомольскии организацей декхараш да коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цIи якхкара лелаеча яхьа юкъера кхоачамбоацараш сихагIа дIадахар, из болх дикагIа вIашагIболлар, цу балха дикагIа кулгалдар, беррига а къахьегамхой цу яхьа юкъеозар, царна коммунистически кхетам балар, балха учет дика лелаяр.

Каста-каста тохкам бе беза коммунистически къахьегама яхьаца тIаийца декхараш мишта кхоачашду, дикагIа бараш а цар опыт а шерра дIайовзийта еза берригача къахьегамхошта. Яхьа декхараш кхоачашдара юкъе нийсъенна новкъарленаш сихха дIаяхара а тIехьабисараш хьалха латтараашта тIакхебара а чIоаггIа теркам тIабахийта беза.

Профсоюзни, комсомольски организацеша шерра дIайоаржае а балха юкъеяхьа а еза дикагIа барий опыт, къовсам лоаттабе беза яхье баьннараашта шоай декхараш кхоачашдара эша хьалаш Iалашдара, масса а тайпара гIо де деза балха планаш кхоачашъяра. Новкъостал де деза деррига кердадар балха юкъедахьара парте а правительства а хьалхашка оттадаь декхараш дизза кхоачашдара.

* * *

Укх тIеххьарча хана валови продукци арахецара план массаза а тIехкхоачашъеш, къахьегама дисциплина дика йолаш хьайоагIа тха коллектив, аьлар доклад чакхъяьнначул тIехьагIа эггара хьалха къамаьл даьча Грознерча нефтемаслозавода оператора нов. **Должикова.** Дерригача халача балхашта механизаци яьй, хIара болхлочо кхоачаш а тIехкхоачаш а ю смена йола балха нормаш, дукха болхлой сайрийна дешача школашка, институтийи техникумийи заочни отделенешка дешаш ба. Завода хIара цехе, бригаде дика леладу тIехьабисараашта новкъостал дара гIулакх. Цхьаккха а моттиг дIайодац кIеззига а дисциплина толхаяьр собране вувца ца вувцаш. Цудухьа завода коллектива вIаштIехьдаьннад бетт-бетта продукци арахецара план тIехкхоачашъе, хIара тонна продукцега дIабода мах дикка лохбе.

— Коммунистически къахьегама ударник яха цIераш яхара яхье баьннаб тха цехера 94 процент болхлой, — аьлар ше къамаьл деш производственни предприятей контора № 1 йолча аьшкабетонни цеха начальника нов. **Зинченкос.** Царех хIаране дика кхетаду шоашта хьалхашка латта декхараш. Массане а тIехкхоачашъю нормаш. Цудухьа коллектива вIаштIехьдаьннад укх шера январь бетта план 134 процент, февраль — 137, март — 139, апрель — 124 процент кхоачашъе. Цхьабакъда, аьлар дIахо нов. Зинченкос, кхоачамхиллал аьшк а кхыйола бедал а яларе кхы а дикагIа къахьегаргдар тха коллективо.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш сийленца кхоачашъяра деррига шоай хьинар айдаь къахьег тха механизатораша, аьлар ше къамаьл деш Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза тракторно-полеводчески бригада кулгалхочо нов. **Ибрагимова.** Соахка дика къахьийгар тха механизатораша. ХIара трактора лаьрхIа ворхI бIаь гектарал совгIа кIаьда оахам дир. Дика хьийкъар ялаташ а.

Кхы а дикагIа къахьега лаьрхIад тха коллективо укх шера. ХIара гектара тIара 50 центнер фуалъяьхача хьажкIийи 220 центнер шекара свеклаи чуэцара, юкъера лаьрхIача 810 гектар хIара тракторага кIаьда оахам дайтара чIоаггIа къовсам лоаттабу бригадерча механизатораша. Агротехнико яххача тайпара лоацдача хана дIайийнай ерригa хьажкIаши шекара свеклаи. Дика хьатIаьяьннай культураш, квадраташ нийса я. ХIанз оасарца чIоаггIа къовсам лоаттабу механизатораша: макхаш доах, культиваци ю, эшача моттигашка кулг-кара гIулакх ду. ХIара механизаторо лакхъю ший балха говзал. Царех цхьайттане цхьоалагIеи шоллагIеи категореш я. Цул совгIа сайрийна дешача школе деша а лаьрхIад бригадерча берригача болхлоша.

ДIахо къамаьл даьча ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара **Гудантовас** аьлар, тахан укхахаза гулбеннараш республике дикагIбарех бола къахьегамхой ба.

ШоллагIа республикански слет йолча хана хиннараш миссел шиаш ба республике хIанз коммунистически къахьегама ударникаши коллективаши. Из доккха хIама да.

ХIанз вай мехка шерра коммунизм хьалъеш советски халкъ доаллача хана парте XXII-ча съезда, ВЛКСМ XIV-ча съезда решенеш кхоачашъеш латтача хана къаьстта чIоагIа дика гIулакхаш карагIдувлаш хила беза комсомольцаши кагирхойи, йоакхо еш хила беза наьха коммунистически сакхетам лакхбара.

Семилетка хIара шера задани, арахеца продукци дика а йолаш ханал хьалха кхоачашъе, аьнна дIайолаяь социалистически яхь дика хьаллаьцай республикерча кагирхоша, йоах дIахо нов. Гудантовас, хIаьта масса хана а санна цу яхье хьалха латтараш коммунистически къахьегама бригадаши ударникаши ба. Республике 20 эзар совгIа комсомольцаши кагирхойи ба коммунистически къахьегама боламе дакъа лоацаш, хIаьта 918 комсомольско-кагирхой коллектив коммунистически къахьегама цIи лелаеш я. Из сийлен цIи лелаеча цхьайолча коллективай гIулакхаш дувц дIахо оратора.

Шерра яьржай коммунистически къахьегама яхь республикерча юрта боахама болхлоашта юкъе а. Колхозашка, совхозашка из сийлен цIи лелаеш 200 совгIа бригада, итташ ударникаш ба. Царех я Урус-Мартана районерa «Красноармейский» совхоза О. Кагерманов керте латта комсомольско - кагирхой механизированни бригада, «Назрановский» совхоза О. Мальсагова звено, «Надтеречный» совхоза свинарка П. Алаева, кхы дукхха бараш а.

Цхьабакъда, йоах дIахо нов. Гудантовас, хIанз а дукха кхоачамбоацараш да вай коммунистически къахьегама болам шерагIа боаржабара даькъе. Цхьайолча районашка йоаггIача тайпара терко еш леладац из гIулакх.

Заводерча берригача болхлоех кхо бIаь коммунистически къахьегама ударник ва, аьлар Грознерча центральни ремонтно-механически завода инженера-конструктора нов. **Боввас.** ХIаьта, из сийлен цIи лелаю заводерча пхе цехои 12 бригадои. ХIара бетта йола продукци арахецара планаш тIехкхоачашъю завода коллективо. Мишта вIаштIехьдаьннад уж толамаш даха?

Парте XXII-ча съездо ший болх дIаболабеча деношка токараша Саблуковеи Пининеи завода беррига болхлой тIахьийхар шоай нормашка уж хьажара, хIаьта хIара болхлочо ший норма 15 процент лакхъе лаьрхIар. Цу гIулакхо торо хилийтар къахьегама овсарле дикка лакхъе а арахецача продукце мах лохбе а. Заводера хIара вилъалагIа вола саг деша вагIа, хIара кхоалагIа вар рационализатор ва. Шоаш арахеца продукци махулла дикагIа хилийта гIерт завода болхлой. Из гуш да укх масалах: хьалха 20 контролер вар заводе, хIанз ялх мара вац.

— Барт-цхьоагIо йолаш, дика къахьегаш хьабоагIа тха фабрикера болхлой укх тIеххьарча хана, — аьлар Грознерча № 5 йолча швейни фабрика керттерча инженера нов. **Гаврилова**с. Укх шера хьалхарча биъ бетта кийча продукци арахецара план ханал хьалха, 25 апреле кхоачашйир коммунистически къахьегама сий дола цIи якхкара къовсам лоаттабеча фабрика коллективо. Къахьегама овсарле планал 4,8 процентi соахкарчул 11,5 процентi лакхйир. ХIаьта соахка 4 беттачул 23,3 процент дукхагIа арахийцар кийча продукци.

Уж толамаш даха коллектива вIаштIехьдаьлар хIара болхло шийна хьалхашка латта декхараш дика довзаш, уж кхоачашдара беррига низ тIаберзабаь хиларах. Шоайла социалистически яхь лелаеча производственни участкашта юкъе хьалха латт мастераша Быковас, Бирюлькинас, Ремизовас кулгалду коллективаш. Кхы дукхха а я фабрике иштта къахьегаш йола участкайи бригадийи коллективаш.

Коммунистически къахьегама цIи якхкара къовсам лоаттабу тха фабрика коллективо. Цу гIулакха чIоаггIа оарцагIбаьннаб тха беррига барзкъаш тегараш.

Дукхкхача къамех бола нах ба Грознерча тарно-мебельни комбината металлически тарай цехе къахьегаш, аьлар дIахо къамаьл даьча цу цеха начальника нов. **Столярова.**

Ерригача комбинате чIоаггIа шерлуш латт коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи цIераш яхара лоаттабу къовсам. ХIанзале шин цехои цхьан бригадои яьккхай из сий дола цIи. ХIаьта дукха ба комбинате из еза цIи лелаеш бола ударникаш.

Укх тIеххьарча шерашка цхьаккха а бутт дIабахабац тха цеха коллективо ше тIаийца социалистически декхараш кхоачаш ца деш. Укх шера хьалхарча биъ бетта план 119 процент кхоачашйир, хIаьта 5 бетта план кхоачашъяьй 13-ча мая, укх бетта план — 23-ча мая. Арахецаш йола продукци тIехдика я. Иштта толамаш даха вIаштIехьдаьннад хIара болхлочо 2—3—4 професси Iомаярах. ХIанз 3—4 станока тIа хувцалуш болх бе ховш ба тха цехера беррига болхлой. Царех дукхагIбараш заочно е сайрийна дешача школашка деша багIа.

Дика къахьегарца, шоай балха говзал массаза а лакхъярца белгалбаьннаб Мордяшов, Даудов, Габисов, иштта кхыбараш.

ШоллагIа коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи слет хиннача 1960 шера тха предприяте цхьаккха а болхло вацар коммунистически къахьегама цIи якхкара къовсам лоаттабеш, аьлар деревообрабатывающи промышленностеи промстройматериалийи управлене чуйоагIача автотранспортни контора шофера нов. **Бибиева.** ХIаьта хIанз из цIи якхкара къовсам лоаттабеш нийсса ахаш ба. Дика къахьег тха ерригача коллективо. Дукха машинаш йисаяр резина ца хилар бахьан долаш араяла йиш йоацаш. Цу бетта план кхоачаш ца яр кхерам болаш дар. ТIаккха шин сменах болх байта лаьрхIар хIара машинага. Цул совгIа, мухь боацаш яьсса машина дIа-юха ухаргйоаца гIулакх а вIаштIехьдаьккхар. Цудухьа автотранспортни контора коллективага торо хилар апрель бетта мухь дIа-юха кхахьара план 105 процент кхоачашъе. Укх бетта кхы а дикагIа къахьег контора коллективо.

СУРТА ТIА: слете дакъа лоацараш перерывах. (аьрдехьара аьттехьа) А. Магомадова — Горпищекомбината коммунистически къахьегама бригада бригадир, Т. Летковская — Социалистически Къахьегама Турпал, А. Акбулатова — «Горец» яхача совхоза доярка, Н. Эсмухамбетов — Шелковской района жа Iуй бригада бригадир, Ф. Колесников — Социалистически Къахьегама Турпал.

И. ПЛИЕВА сурт.

СУРТА ТIА: ЦРМЗ коллектива коммунистически къахьегама предприяти яха цIи ялараx дола мандат завода директорага А. Сардалашвилега дIалуш воал облсовпрофа председатель нов. С. С. Сидельников.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

СУРТА ТIА: слете дакъа лоацараш зале.

И. ПЛИЕВА сурт.

Коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи кхоалагIча республикански слете дакъа лоацаш хиннараша болхлошка, инженерно-технически болхлошка, колхозхошка, юрта боахама специалисташка, Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхошка даь

Кхайкарал

Деза новкъостий!

Советски халкъа творчески низаш, производственнии политически хьинар айденнача хана гулденнад тхо коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи республикански III слете, коммунистически къахьегама яхьа итогаш е а из дIахо дегIайоалаяра наькъаш белгалде а.

Парте XXII съездеи КПСС ЦК мартовски Пленумеи исторически решенаша дегаш ураоттадаь а болаш вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъяра сийлахь-йоккха план толамца кхоачашъеш ба советски нах. Лакхарча темпашца дегIайоагIа промышленностьи юртбоахами. Дерригача дунено тамаш еш да вай Iилмаеи техникаи карагIдувлараш. ХIара денна кхы а чIоагIагIа дегIаух, машара гIулакхаи адамлен прогрессаи тIехьа хилара хьокхам луш йолча, коммунистически кхоаненга бода никъ буллаш йолча вай сийлахь-йоккхача Даьхен низ.

Коммунизм хьалъяра гIулакхе доаггIаш дола дакъа лоацаш ба тIагIертта къахьегарца промышленни продукци якхкара а юрта боахам дегIабоалабара а халкъа боахама планаш ханал хьалха кхоачашъеш бола Нохч-ГIалгIай автономни республика къахьегамхой а.

Вай сийлахь-йоккхача парте Программа тIа марксистко-ленински хьехамий ларда тIа къаьгга белгалдаьд. бIаь шерашка адамашта дагалаьттар — берригача халкъий Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал—кхоачашдеш боаллача вай мехка коммунистически общество хьалъяра хоадам боллаш дола наькъаш.

Деррига а сага эшачоа, деррига а сага духьа! Иштта я сийлахь-воккхача Ленина вIашагIа а елла хьалкхеьча Коммунистически парте беча боккхача балха сийлахь-доккха маIан.

Советски халкъ визза да ва ший кхела. Цо ше кийчду ший ираз, хьаду Даьхен рузкъа. Ший деррига низаш, ховр дIалу ерригача общества а хIара къахьегамхочун а хьашташта, сийрда кхоане — коммунизм — хьагаргаозар духьа.

Шоай къахьегамах хьахулар чIоаггIа хьаштдолаш советски нах хиларах хьахул цIаккха ца хиннача тайпара дукхкхача наьха энтузиазми творчески хьинари. Из мадарра хьагойташ я КПСС XXI съездага кийчлуча хана хьахинна Iалаьмате дика явлени — «коммунистически хьисапе болх бе, баха» яхилга ший закон даь йолча коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи болам.

Цу боламо чулоац социалистически яхьа практиках хьахинна дола деррига дика мел дар, коммунистически хьисапе къахьега Iомабу, коммунистически мораль вахара юкъейоалаяра, дIаяхача замах юхедиса зуламаш доахкаш воаца керда саг хьалкхевара новкъостал ду. МоллагIча кердачо, дикачо санна хIара денна чIоагIлу, низ болл, дукхха къахьегамхой чуоз цо.

Алхха коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи II-гIа республикански слет хиннaчул тIехьагIарча шин шера коммунистически къахьегама яхье баьннараш шозза дукхагIа хиннаб, хIаьта хIанз цу юкъе республикера 60 эзар совгIа къахьегамхой а ба. 19 эзар гаргга къахьегамхой ба коммунистически къахьегама коллективай, ударникий сийлен цIи яькхка а сийленца из лелаеш а. Царех я «Малгобекнефть» НПУ 1, 2, 3 промыслаш, «Октябрьнефть» НПУ телемеханизированни промысел, мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленноста . Центральни ремонтно-механически завод, маслозавод, дукхха цехаш, сменаш, участкаш, бригадаш санна йола Iалаьмате дика коллективаш.

Вай парте хьех «алхха массане а цхьана, алхха берригача халкъа къовсама шерача фронтаца мара йоаккхалургьяц коммунизма лакхале» яхаш.

Из дика кхета а деш, оаха тIахьех беррига болхлой, инженерно-технически болхлой, колхозхой, юрта боахама специалисташ, республикера беррига къахьегамхой кхы а шерагIа коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи цIи якхкар духьа яхь йоаржае, цунца цхьана парте хьалхашка оттадаь декхараш масса оагIорахьара кхоачашделга сихде.

Коммунизм хьалъе йиш хургья къахьегамца, къахьегамца, алхха миллионаш барий къахьегамца. Коммунистически къахьегама яхье дакъа лоацаш бараша шоай керттердарех декхар лерхI хадданза къахьегама овсарле лакхъярах, боахама планаш кхоачашъелгеи технически прогресс елгеи Iалашдарах, производство дегIайоалаяра кердагIа йола торонаш лахарах, царех пайда эцарах йола В. И. Ленина указанеш кхоачашъелга.

Республикера беррига къахьегамхой оаха тIахьех чIоагIагIа, тIагIертта къахьегама овсарлен лакхара боарам Iалашбе, къахьегами материалаши кIезигагIа дIа а ухийташ дукхагIа продукци якхка дукхагIа эшаш йола хIамаш хьае — дикагIа а маьха дарегIа а.

Технически прогресс — производственни процессашта комплексни механизации автоматизации елга сихдара тIехьа кIаьд ца луш къовсам лоаттабе беза.

Коммунистически хьисапе къахьегар духьа къовсам лоаттабелга, производстве керда техникеи технологии юкъейоалае, ше болх беш волча моттигашка эггара кердагIдар, дикагIдар юкъедоаладе деза яхилга да. Вай декхар да мамогга дикагIа а дукхагIа а станокех, машинех пайда эцилга, къахьегам тоабаь вIаштIехьбоаккхилга, бедал, материалаш, пачахьалкхен средстваш кхом а беш дIаухийтилга.

Технически прогрессаи автоматикаи бIаьшере хIара къахьегамхочо де дезар — кIаьд ца луш технически кхетам лакхбелга, общеобразовательнии техническии боарам лакхбелга.

Шох хIаравар тIахьех оаха чIоагIагIа, тIаггIертта дешар Iомаде, производственни квалификаци лакхъе, шоай культурнии техническии боарам айбе. ХIаравар декхарийла ва дикагIбараашта карагIдаьннар де гIерташ хила, цар методаши толамаши массахана юкъекхахьа. Коммунистически боламе дакъа лоацаш барий йохаргйоаца правила хила еза: хьайна ховр, Iомадаьр хьайца болх беш воаллача новкъоста дIахьеха, ханнахьа новкъостал де тIехьавусаш волчоа, массанахьа а цхьатарра гIулакх тоалургдолаш.

Деза новкъостий!

Вай парте Программа тIа хьахкайкадаьд коммунизм хьалъечун моральни кодекс. Оаха тIахьех беррига яхье дакъа лоацаш бараш, республика къахьегамхой шоай хIара деннарча вахаре коммунизм хьалъерий цу законо маяххара гIулакахш леладе. ХIара советски саг коммунизма гIулакха боарам боацдаш мутIахьа хургволаш, вай хоза социалистически Даьхе езаш, кхоачамбоацараашта духьал хилар общественни декхар долга чIоаггIа кхетадеш хьалкхеве веза, коллективизми новкъостал тIехьа вIаши гIулакх леладелгеи Iомаде деза.

Советски наьха деза декхар хила деза — хIаравар массанена тIехьа, берригаш цхьаннена тIехьа, саг сага — доттагI, новкъост, воша, яхилга.

Деза новкъостий!

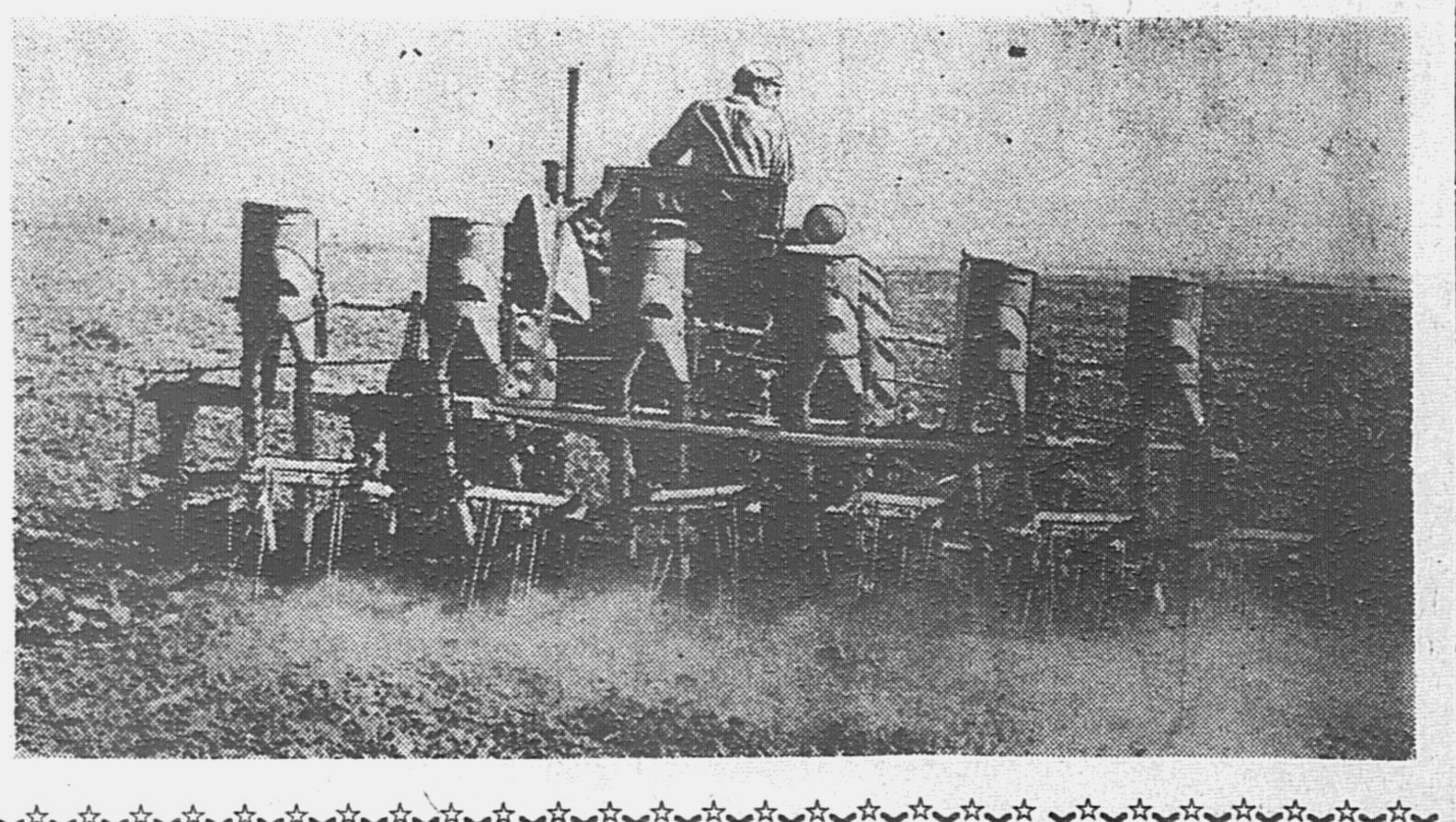
Укх Iалаьмате дикача деношка вай мохк чIоаггIа а леррагIа а коммунизмага бодача новкъа баьннача хана оаха кхайкарал ду шуга коммунистически къахьегама яхье хьинарегIа дакъа лацара тIахьехаш. Коммунистически къахьегама боламах боккъонца бола халкъа болам бергба вай. Ханал хьалха семилетка кхоачашъяра воай низаш совдоахаргда вай. Вайна хьалхашка латта сийлахь-доккха де лерхIар — коммунизм хьалъяри коммунизме дахари да.

Сийле хийла хьамсарча Коммунистически парте!

ЧІоагІа дика гІулакх ду 180 гектара тІа дІайийнача хьажкІашта Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза шоллагІча отделене Атиев Шарпуддина кулгалдеча механизированни звенос.

СУРТА ТІА: урагІеи пхорагІеи культиваци еш воал цунца цхьана подкормка а еш тракторист Аслаев Воца.

П. КАТАКОВА сурт.

Ханал хьалха

Мехкдаьтта даккхара йола пхе бетта план 26 мая, ханал пхи ди хьалха, кхоачашъяьй «Октябрьнефта» телемеханизированни промысла коллективо, къахьегама овсарле 3 процент гаргга лакхъяьй, болх ца беш лаьтта ши скважина болх бе йолаялийтай, шу доладелча денз 23 эзар сом паччахьалкхен ахча кходаьд, дуккха а дукхагІа дола мехкдаьтта вторични методех даькkхад, ремонт йоацаш скважинаша болх беш йола ха йІаьхъяьй, промысле хІара шоллагІа вола болхло рационализатор ва.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьийгад коммунистически къахьегама ударник яха цІи яккхара къовсам лелабеча мехкдаьтта даккхара оператора коммуниста М. А. Петрова, скважинашта лаьттан кІалха ремонт яра оператора коммунистически къахьегама ударника коммуниста Ф. А. Абуталиева, В. П. Семенычевас, С. Абдулаева, иштта кхы дуккханеща а.

Л. МИХАЙЛОВ.

5 ДИ ХЬАЛХАГІА

«Сунжанефта» Карабулакерча бурув деттача конторерча П. Федюшкина кулгалдеча вышкомонтажни бригадо укх деношка, йиллача ханал 5 ди хьалха, хьалъяь яьккхай № 96 йола буровой. Цул тІехьагІа хьалъе йолаяьй цо № 92 йола шоллагІа буровой. Из а йистеяккха лаьрхІад цар йиллача ханал 5 ди хьалха, хьаду балхаш дика а деш.

Цул тІехьаюсаш яц пpораба И. Кудрича кулгалдеш йола Заманкулера вышкомонтажни бригада а. Цу халача хьалашка (материальни база гаьна я цунна) бригадо хьалъю № 29 йола буровой. Кхыча бригадай санна шоай кхоачамаш деце а заманкулхоша а лаьрхІад йиллача ханал хьалха буровая хьалъяь яккха.

Коммунистически къахьегама цІи яккхар духьа къахьегаш я вышкомонтажни цеха коллектив. Къаьст-къаьстача бригадашеи болхлошеи йоахача къахьегама коталонаша хьагойт из сийлахь цІи яккха цеха карагІдаргхилар.

В. ЛУБКОВ,
«Сунжанефть» Карабулакерча бурув деттача контора инженер.

Сухалбе: йол хьокхеи ялаташ чуэцеи денош гаргга да

ХІама ца эшшаш йол хьокха ха хьатІаэттай Наьсарен районе. Нагахьа санна техника кийча яларе тахан а йол хьакха доладала йиш яр тха, йоах «Назрановский» совхоза СурхотІарча отделене управляюще н. Оздоева, Алханчуртера баьцаш хІанз гонга гІолла йоагІа.

Йол хьокха техника кийчайий хьажа «Назрановский» совхоза центральни усадьбе дахар тхо.

Укх шера ерригача совхозе йол хьокхаш масса машин хургья ховш дац совхозе. Ремонт е ца кхувш дукха машинаш юсаргья хьагучох. Капитальни ремонт е езаш йоллашехьа а, мастерскешка хьа ца йоалаеш, отделенешка латт царех дукхагІъяраш, центральни усадьберча 18 йол хьокхача косилках 9 тоае йолаянза я.

ТІехьаювзача инвентара ремонт еча керттерча слесара Евлоев Махьмада дувц, из гІулакх иштта эсала лел отделенешкара механизатораш ханнахьа хьа ца ахар бахьан долаш, яхаш. ХІаьта эшшача хана хилац уж тоаяра эша оатхалаш а.

Цу гІулакха дукха сагото еш бац цхьайолча отделеней кулгалхой а. Масала, укх шера соахкарчул дуккха а дукхагІа гІожа доакъар Іалашде дезаш ба Яндарера къахьегамхой. Бакъда, из декхар шийй ханнахьа кхоачашдара кийчо-м яьяц цар. ХІанз а центральни усадьбера дІайигаяц ремонт яь латта 5 йол хьокха машин, хІаьта бригада коа латтараш, дІадахача шера хиннача бесса, кхы кулг ца тохаш латт. Иштта мела лел йол хьакхара еча кийчонна Іаьлий юртахой а. Цига ши косилка латт хІанзчул тІехьагІа тоае езаш.

«Назрановский» совхоза кулгалхой декхарийла ба лоаццача хана йол хьокха техника кийчъяь ялийта, къахьегамхошка шоай юкъарча доаханна доакъар Іалашдайта, хІана аьлча цунга хьежжа мара кхоачашъюлургьяц дулх, шура, кхыйола хьайбай продукци яккхара а из паччахьалкхенга йохкара а планаш.

Гаьна яц гурахьа дІадийна ялаташ чуэца деза ха а. 2047 гектара тІа дІадийна кІаи мукхи хІара денна лакхлуш, фийгаш кхачаш латт «Назрановский» совхозе. Къахьегамхоша лаьрхІад 7—8 балха дийнахьа уж ялаташ чуийца йистедаха. ЦІаккха а хиннаяц цу совхозе укх шера санна дукха комбайнаш а кхыйола ялаташ чуэца техника а. Бакъда, ремонт яь кийчъе езаш-м я уж.

— Эша оатхалаш хиннаяларе 5—6 дийнахьа ер комбайн бокъонца кийчъе йиш йолаш вар со, — йоах Яндрерча комбайнера Хамхоев Ахьмада. — Бакъда, уж ца хилар бахьан долаш, шоана гучча бесса, аз укханна «ремонт» ю ер шоллагІа бутт болабеннаб. Дукха ха я мотор тоабаь мастерскешка латта. Автокран ца хиларах комбайна тІа из дІаоттабе йиш йоацаш лел со. ХІаьта сона эш скоростай коробка, подшипникаш. Уж оатхалаш яц тха мастерскешка.

СурхотІара Тумгоев Муса а иштта оатхалаш эшаш шийй комбайна ремонт яь валанза ва. Ала деза, уж механизатораш шоай болх безаш а ховш а ба. аьнна. Бакъда, кулгалхоша новкъостал кІезига ду царна.

Центральни усадьбе коа латтача комбайнех бокъонца балха дІаяхийта мегаргйолаш цхьаь цаІ яц. Тоаяьй аьнна хьона хетар а мотор тоабанза, е цхьацца оатхал эшаш я. 18 мотор ба укх шера капитальни ремонт е езаш. Царех хІанз а 5 мара тоабаьбац. Хетаргахьа, уж моторaш бахьан гаьна яргья из ремонт, хІана аьлча царна эша оатхалаш лаха атта дац. Денош дІаух.

Цул совгІа, балха дисциплина а хила еззача тайпара дика яц. Ханнахьа хьабагІац цхьабола комбайнераш балха. Масала, 21 мая ремонт еш хила везача 28 механизаторах 7 саг мара болх беш вацар. Іаьлий-Юртара бараш хьабахка машин а йоацаш бисабар. Уж хьакхувла лаьрхІа къаьстта машин я-м я совхозе, бакъда шийй декхар кхоачашдац цо. Кхыча балхашка дІаухийт.

Геттара сухалбе безаш да совхозе цхьаькха хІама а. 6 комбайн латт комбайнераш бац яхаш, ремонт ца еш, цар тІа болх бергбар малав а хац. Нагахьа санна укх деношка механизотараш а леха, уж машинаш тоае ца йолайойя, чІоагІа Іаткъаргда из гІулакх совхоза боахама, шийй ханнахьа чуийца даргдац ялаташ. Комбайнераш шортта ба районе, шоай моттиге уж хургболаш хІама вІаштІехьдаккха деза совхоза кулгалхоша.

Уйла е езаш да комбайнерий шоай балхацара материальни безам лакхбергбола гІулакх а, хІана аьлча шоаш баьча балхах мел алапий, кІа, хьажкІаш йоагІа ца хар бахьан долаш цхьаболча механизаторий безам лелх шоай балхах.

ХІанз укх деношка, кхы тІехьа а ца доалийташ, уж кхоачамбоацараш шоай балха юкъера дІадаха а ялаташ чуэцара балхаш толамца чакхдаха а декхарийла ба «Назрановский» совхоза кулгалхой а беррига къахьегамхой а.

М. ЗАНГИЕВ,
(тха собкор.).

СОВЕТСКИ ПРОКУРАТУРА—40 ШУ

1962-ча шера май бетта 28-ча дийнахьа 40 шу дуз Советски прокуратура вІашагІъелла.

Эксплуататорий Іаьдал дІадаккхарца эггара толашагІа йола политически строй эттар Россе. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хьайир эггара дикагІа йола керда паччахьалкхе — Советски Іаьдала формехьара болхлой класса диктатура паччахьалкхе.

Социалистически паччахьалкхе хьаелга дІадоладаьча пролетариато иштта хьаде дезаш дар шийй революционни законаш а, уж законаш лорадара, нийса чакхдахара тІахьожам лоаттабе беза органаш а.

Хьокхам эца, хьалхагІа цу тайпара хинна кийча образец йоацаш вІашагІйолла йийзар Советски паччахьалкхен шийй прокуратура.

Советски прокуратура вІашагІйоллара керттера принципаш белгалъяьхаяр, «шолхача подчиненеи законностаи хьакъехьарча» В. И. Ленина письмо тІа. Уж ленински принципаш ларде а лаьца вІашагІъеллар 1922-ча шера советски прокуратура.

Моттигерча Іаьдалеи управленеи органашта кара а йоацаш, чІоагІа централизованни орган санна, вІашагІъеллар прокуратура. Цу тайппара, советски прокуратура вІашагІйоллара а цун балха а эггара лоархІамегІа принцип я централизаци, цаІал, из шийй лоІаме хилар. Ши-шегІа кхетаде дезаш да, паччахьалкхен Іаьдалеи управленеи ерригача кхыйолча органаша а санна, прокуратурас а шийй болх вай паччахьалкхени политически вахара лардий къоастам а беш парте телача директивни указанешка хьежжа беш хилар.

Социалистически законноста керттера декхар да социалистически паччахьалкхен хьашташ, общественни, социалистически доалахье лораеш а хьаллоацаш а хулга, советски халкъа, хІара советски сага хьашташ лорадеш а хьаллоацаш а хулга.

КПСС XX съезда решенеша белгалдаь декхараш кхоачашдаро дІадехар социалистически законаш нийса чакхдахара даькъе беш бола болх чІоагІбелга. Къаьстта боккха лоархІам болаш да, фелал йоллаш законаш лорадара, законаш телхаделга, бокъо йоацараш леладелга, социалистически правопорядкаш телхаелга хоадам боллаш соцадара ерригa советскии партийнии органаш тІа а хьехаш, КПСС XX съезда решенеша дІадехараш.

Вайна массанахьа а, балха а вахара а массе даькъе, эшаш да законаш нийса чакхдоахилга, хІана аьлча из ца хилча хила йиш яц порядок, дисциплина, культура дегІайоагІилга, боахам хьабелга.

Цхьабакъда, социалистически законность чІоагІделга ши-шегІа, аттача гІолла хинна хІама дац. Законаш а правопорядкаш а телхаярца паччахьалкхе мелъе гІерташ, цунна духьале еш хиннаб Советски паччахьалкхен моастагІий. Социалистически законность мелъе гІийртаб обществана духьалара нах, телха нах, капитализмах юхедисача воча гІулакхех мукъабаланза бола нах. Цхьабакъда, цар массане а низ кхаьчабац Советски паччахьалкхен законноста лардаш меттахьа яха, толхае.

Советски халкъо гуча а баьха юстара кхайсаб культ личность йолча хана законаш телхадаь бола Советски паччахьалкхен моастагІий а, боалаш даь а ца боалаш даь, цар зуламерча балха гІодеш хиннараш а. Советски социалистически законноста из толам вІаштІехьбаьккхар а Іалашбаьр а Советски Союза Коммунистически парти яр.

Вай мехка боахам а культура а кхы дІахо а дегІайоалаяра, коммунистически кхетамца советски нах хьалкхебара, капитализмах юхедиса во гІулакхаш цар оамалашцара цІендаь дІадахара хиланза даргдоацаш хІама да социалистически законность чІоагІделга. Коммунистически общество хьалъяра декхараш кхоачашдара советски халкъ оарцагІадоаккха лоархІамегІара цхьа фактор я советски законодательство.

Шийй дегІаяра кердача юкъагІа чуеннай хІанз вай социалистически паччахьалкхе. Паччахьалкхенах социалистически общества къахьегамхой дерригача халкъа организаци хилара процесс йолаеннай, аьнна, белгалдаьд КПСС кердача Программа тІа.

Коммунизм хьалъеш йоаллача обществе вІалла а моттиг хила йиш яц законаш телхадара, зуламаш леладара. Зуламаш леладелга цІенденна дІадаллалца йолча хана чІоагІа наха наказанеш янза яргьяц обществана кхераме дола зуламаш деш болча наха, социалистически вахара бокъонаш телхаерашта, хьаьнала къа а ца хьегаш, наьха чотах баха безам барашта. Керттера уйла тІаяхийта еза зуламаш дергдоаца гІулакхаш оттадара.

Іалаьмате боккха лоархІам болаш да Советски Союзе законаш чІоагІа леладар. Вай мехка коммунизм хьалъяра эшаш йола Советски паччахьалкхе чІоагІъеш да советски социалистически законность. Советски законаш лорадеш, уж нийса чакхдахара тІахьожам лоаттабеш я кхоана 40 шу дузаш йола советски прокуратура.

ХЬ. МЕХТИЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР прокурора заместитель.

Оренбургски область. Орско-Халиловски металлургически комбинате сихача темпашца хьалъеш латт мощни доменни пишк. 15-ча декабре доменна дІаяла, аьнна шоаш тІаийца декхар кхоачашдеш духа графикал хьалха бувл гІишлонхой.

ГІишло хьалъеча шерра пайда эц укх методех: вІашагІъеххача аьшкабетонах, электрошлаковни установкашца аьшка конструкцеш хувттарах, йоккхий секцеш вІашагІъювхкарах.

Дукха комсомольцаши кагирхойи ба Ерригсоюзни ударни комсомольски гІишлош хьалъеча. Цар хьинаре къахьег шоаш кхо а ца беш, шоай декхар кхоачашдеш хилар хьагойт, хІара денна сменни заданеш кхоачашъю.

Сурта тІа: керда доменни пишк хьалъеш латт.

Б. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Цхьан каьхата хьакъехьа

Укх шера март бетта 4-ча дийнахьа арадаьннача «Сердало» газета тІа кепа техаяр «Доши гІулакхи вІашкадагІац», аьнна корта а болаш критически корреспонденци. Нохч-ГІалгІай совнархоза чуйоагІача № 8 йолча СМУ кулгалхоша Окружной улицагІара 950-ча кварталера 1-гІеи, 9-гІеи номераш йола цІенош дуккха кхоачамбоацараш доллаше а наха чубаха дІадалар дувцар цу тІа.

Кхоачамбоацараш сихха дІадахара а, иштта цу гІулакха бехке вар бехктокхаме озара а хьакъехьа редакце Грозненски горисполкоме яхьийтар из корреспонденци. Цу письмона духьала шозлагІа а кертахдаьккхачул тІехьагІа чІоагІа «хьаьнала» жоп дайтар редакцега горисполкома председателa заместителa нов. Минаева. Къахьегамхой хьашташ кхоачашдарах лаьца исполкомо дайта каьхат дог гІоздоаккхаш дар. Бакъда, дукха гаьна-м даланзар из дикахетар.

Массехк ди даьлча уж кхоачамбоацараш дІадахара гІишлонхоша даьр фуд хар ловш горисполкоме телефон техача нов. Минаева аьлар: «фу жоп, сона дагадоагІа мотт хьона из, е из мара кхы деш хІама доацаш ва со?»

— Дага ца доагІе хІанз оаха Іодешаргда-кх: «Къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета исполкомо, заметка техкача, цу тІа дувцараш дерригаш а бакъхинна корадар дІахойт. Совнархоза чуйоагІа № 8 йолча СМУ кулгалхой цу цІеношкара дерригa кхоачамбоацараш 1-гІа Май тІакхачалехьа дІадаха декхарийла беш № 87 йола решени яьй исполкомо укх шера 15-ча марта. 1962-ча шера март бетта 28-ча дийнахьа яьча номер 135 йолча решенех укх шера дІаоттаергйолаш 24 ванна хьожаяьй номер 9 йолча цІенна».

— Нийса да-кх, хІаьта фу эш цига, — йоах нов. Минаева.

— Май бутт хьатІакхача диъ пхи ди мара дисадац, тхош ер газета тІа даккха доахкандаь, хІанзалца цига даьр фуд хар дезаш еттар оаха-м телефон.

Сенна тох из кепа?

— Мишта сенна тох, цу гІулакхах лаьца редакцега письмош дахкийтача къахьегамхошта горисполкомо де лаьрхІар дІахайта тох-кх.

— ХІаьта сабарделахь, бокъонца хьожаргвар со цу гІулакхага.

— Дика да...

— ЛадувгІий Іа? Из жоп нийса деннадац. Сона-м хац цу тайпарча жопа айса кулг мишта яздаьд. Номер 9 йола цІа кхыча кварталера хиннад.

Укхаза гучадаьлар нов. Минаева жоп. Март бетта яьча решенешка хьоадаь а хиннадац «Сердало» газета тІа яьннача корреспонденце тІа дувца цІенош а е из корреспонденци а.

ДІатехкача корреспонденце тІа дийца кхоачамбоацараш хІанз а дІадаханза да. Уж кхоачамбоацараш цІендаь дІадахарах ше даьчоах а, хІаьта нов. Минаева дайтача бюрократически жопах лаьца а къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета исполкомо бокъонца дола жоп дайтарга хьеж редакци.

Т. КОДЗОЕВА.

ШоллагІа сесаг

(Дувцар)

(Йистедоалар. Долалур №№ 40, 42 йолча «Сердало» газета тІа.)

— ДагавагІаций хьона са Ахьмад, — аьнна дог чІаьхкар Аника.

— Из мичара денад Іа, Ахьмад веннав яхилга? Селхан саррахьа-м могаш-маьрша а волаш сона бІаргавайнав из, — цецваьлар СаІад.

— Хургдац из: — цІогІа ийккхар Аникага. — Ма Іехаелахь со, боккъала а ма Іехаелахь со.

— ЦІена бакъда сона из бІаргавовр а кхыметтел аз цунца къамаьл дар а! — аьлар СаІада, цхьаккха хІама кхета а ца деш.

Аника садикъадар. ХІанз-хІанз Іойожаргья-кх со, аьнна хеталора цунна. СаІади Фатимеи шийна тІехьа а баьха, тувлаенна саг санна, дІахьийдар улицагІа.

Сулейма вахача цІеношка дІакхаьчача цІен хьалхашка техача гІандилга тІа Іохайна вагІаш кІаьнк бІаргавайра царна.

Из хьа кІаьнк ва, аьнна, дІаала дезаш дацар Аникага-м. ХІа аьнна бІаргкхетташехьа а вайзар цунна из. ГІа мо хетар мискача нанна шийна бІаргагур. Веннав яхаш, дуккхача хана денз ер йийлха укхан кІаьнк гІаьхьа вар.

— Нани яла хьа даьлаІ, са кІаьнк, — вІашка деттар цо докъаденна бордаш, са санна шийна дукха везача кІаьнка бІара а хьежаш.

Йовзаш йоацача кхалсага цец а ваьнна, бІарахьеж ар кІаьнк а.

Шийй дерригa денал ура а оттадаь, дІатІа а йолаенна, ши кулг дІа а кховдадаь, аьлар цо:

— Дукха ваха са кІаьнк хьо, хьавола со йолча, хьа нана ма йий со.

«Нана» аьнна хезача саькх а ваьнна, дІаюстара ийккхар кІаьнк. — Ма еллахь сона хьатІа, са-м яц нана, цо зІамига волча хана со дІакхессав, — аьлар цо цунна а цунна уллув латтатача йиІига а гоама бІара а хьежа.

Аника декъан бар санна бос бахар.

— Аз-м кхессавацар хьо дІа, бакъ мичад из, — аьлар Аника, лазача дега халла са а детташ.

— Ла ма дувгІа цу сий доаца никъ лелабечо дувцачунга, — аьнна цІогІа а теха, цІагІара хьаараяьннача биркъе барзкъаш дувхаш йолча цхьан кхалсаго кулг а лаьца дІаозавир Ахьмад. Аникана яйзар из. Сулейма йоккхагІа йола сесаг яр из.

— ЗІамига волча хана ер сога а вита дІа ма яхарий хьо, дог Іаббалца гобаьха яьнначул тІехьагІа юха а дагавехав хьона воІ, — яхаш мухь беттар цо кІаьнк цІагІа дІачу а увзавеш. — Ер хьа ва а вац е хург а вац, яхийта укхазара!

ВІалла а дага ца хиннар дар Аникана хезар.

— Нани яла хьа, са кІаьнк, бакъдац хьона цо дувцар, ладувгІа сога, аз дерригa а дІадувцаргда хьона, — йоахар йиш хаьлача санна гІийлача оазаца мискача нанас, кІаьнка кулг хьалаца а гІерташ.

Бос а баха, гарре оага а венна, юхасецар Ахьмад, цхьабакъда, даь сесага наІарах дІачукхессар из.

Цунна тІеххьа цІагІа дІачуяла безам хиннабар Аника, бакъда, энгар духьал яьлар.

— Йолле укхазара, Сулейма сесаг а бераш а долга ца ховш яр хьо? Из хьайна ховшшехьа а са яхар дохаде аьнна енаяр хьо-м Сулеймага маьре! Са берашкара да ваккха йоаллар хьо? Укх цІагІа кхы чударгдац хьа дегІ, воІ а хьа вац. Ше мел йоккха ха хьо гоама йолаш йоаккхаргья цо а. — НиІ тІа а теха энгар дІачуяхар.

Йиш а еха, ниІ хьаелла яхаш дехар дора миска нанас.

— Ахьмад, са кІаьнк, аз-м мича кхессавар хьо дІа, ладувгІа аз яхачунга, — мухь а баьнна елхар из, — хье бахьан долаш аз мел дукха бала лайнаб ха деза хьона, ва нани яларг.

ЦІагІара саг юха йист ца хулаш тоъал ха яьлар, тІаккха дог чІаьхка, бер йист хилар:

— Са-м яц нана, йолле укхазара хьайцара къотІа а тІехь.

ВІалла дІаала а хала долаш, селла чІоагІа саготделар наьна. Дега тІа кулг а дилла йист а ца хулаш, уйла дІаяха а йолаш наІара тІара бІарг ца боаккхаш латтар из. Шоаш цига хьакхаьчача гІоне юстаро дІаэтта лаьтта Фатима, бІаргех хий а даьнна, Аникана мархІа хьаьрчар.

— Мама, хьайолле, чугІо вай, — аьлар цо гІийлла.

Алхха хІанз мара сакхензар Аникай хиннар фуд. Цкъа ер йолча бийса йоаккхаш хиннача укхан маьра гаргарча саго хабар арадаьккхадар Аника бІижалхa бер даьд, аьнна. Ше дІахо дергдар фуд ца ховш, уйлах ехаяр Аника. Ше яь шийй йиІиг санна шийна дезаденна, шийца хьаІема бо дІакхоссеи? Ак, иштта къиза хІама дулургдолаш яцар Аника. Вешта из дича а, цунах-м кхы хІама хувца а мича лургдар.

ВІалла са ца тохалуш чІоагІа дог Іувдар. Маха Іетташ санна лазар деш хаттараш увттар: «Фу бахьанце? Фу бахьанце тІакхаьчар сона ер?» Цу хаттараштa жоп а ца корадоагІаш, йиш а еха юхахьежар из шийй кІаьнк дІачуваьннача наІаргахьа.

ШоллагІча дийнахьа маро вайта саг вера Аника йолча.

— ЦІаккха а са цІеннеи са кІаьнкаи юхе ма йоагІийла из, — иштта дар дайта хабар. — Нагахьа санна сона бІаргагойя, аз йовсаралла даьнна лела жІали мо мара ца хеташ, юврргья из а цо шийна тІехьадаьккха леладу бІиж а.

Цхьабакъда, кІаьнках бІаргтохарцара Аника безам чІоагІа бар. Юврргья, яхаш тувсача кхерамал а чІоагІагІа бар из. Улица тІа гІолла водача-воагІача хана воІах кхета а цунца йист хила а гІертар Аника. Доллача хІамах из дІакхетаве ловра цунна. Цкъа кулг хьа а лаьца, Ахьмад мархІа волла Аника еннача хана, дІаюстара а ийккха нанна кхера техар цо. Хьаь юкъе кхийтар кхера. Лазар а ца холуш, цІий а Іоухаш, унзар а яьнна бІарахьежаш латтар из ведда дІаводача кІаьнка.

Цу хана денз цунна духьала йодацар Аника. Цхьабакъда, хІара денна, ше балхара яьнначул тІехьагІа, беша хьа а яйя школера чувоагІача кІаьнках гаьннара бІарг тохаш-м хулар из.

Саьнгга дІа а кхаьча кІаьнк къайлаваллалца цунна тІехьахьежаш а яьгІе, шорттига гІанда тІера хьал а гІетте, дог а делхаш чуйодар. Бетталуш бола нах цец а бувлаш бІарахьежар халла гІа а боахаш аллеяшка гІолла йодача ханал хьалха корта кІайбеннача къонача кхалсага.

Ха дІаухар. Цкъа, массаза а санна, балхара яьлча хьалхагІа ше кІаьнках бІаргбетташ хиннача беша яхар Аника. Бакъда, кІаьнк бІаргавовнзар цунна. Школера бераш цІахийца дукха ха яр, цхьабакъда, Ахьмад гучаволаш вацар.

Шийй бІарг ца кхеташ из тІехьаьннарг а лаьрхІа, чуяхар Аника. ТІеххьара а цамогаш а хинна воІ больнице уллилга а хайна, унзара а яьнна, хьийдда цига яхар из. Цхьабакъда, из воІа тІайитанзар. Шийна нана тІа ма йита аьннад унахочо, аьлар цунга больнице.

Юххье денз корта чу а баха ваьгІача зІамигача сага дегІ тохаделар. Тешанза а ваьнна бІарахьежар из шийна тІера бІарг ца боаккхаш ваьгІача майора.

— ХІаа, — йоахар дІахо майора, — цІаккха а шийна нана тІа ма ютийла, аьнна, лорашка дІаалар дийха хиннад воІо шийй даьгара.

ХІара денна шийна тІехьакхухьаш йола хІамаш дІанйеча хана воІа вІалла дага а доханзар, дар а доацар а халла вІашагІа а детташ, из хІама шийна тІехьакхухьийтар нана хург ма йий, аьнна.

КІаьнк вийрза а вийрза аравоалача дийнахьа больнице яхар Аника. Цкъа мукъах цунах бІаргтоха чІоагІа безам бар цун. ЦІаьхха Сулейма кхийтар цунах цига. Аника шийна бІаргагушшехьа а хьажа юкъе шод беллар Сулейма.

— Іалаьмате сиха йолле укхазара, — аьнна дорхха Іимадаш йир цо. — Ахьмада хьо гоама я, хІаьта Іа тхоашта тІакхоачадаь эхь-м оаха дутаргдац хьона.

— Сулейма, ладувгІал сога, цхьанна хІаманна бекке мичай со, — хьоастаелар из цунна. Цхьабакъда, вож цунна юкъе а ийккха гІожжа йист хилар:

— Хьои? Из корта аз хьай хьабаккхар ловш йий хьо?

ЧІоагІа Іоткъам бора цунна Сулейма дешаша. ТІеххьара догдоахилга а йоаеш дар уж. Е мара а, е виІий а безам бацар укханга ладувгІа, бакъдар довза. Юха а йийрза, шорттига наІаргахьа дІаяхар из. Массехк гІа баьккхачул тІехьагІа юхасецар.

— ХІахьий, Ахьмада дІалелахь ер, хІанз вокkха ма хиннавий из, цунга леладайта ер, — дІакховдадир Аника пхьарсах доалладу сахьат. Дуккхача хана денз ахча вІашагІа а детташ, хала ийцадар цо из.

Цхьаккха а дош тувла ца далийта гІерташ кІирвенна майора бІара а хьежаш, лерг дилла ладувгІаш вагІар лаьцар. Федор Ивановича шийй къамаьл дІахо дора.

— Сесаг шийна мелла гоама яле а, сахьат-м хьа ца эцаш Іанзар Сулейма. Шийгара совгІат да а аьнна, дІаделар цо из сахьат Ахьмада.

ДІакхайда истолз йист хьа а лаьца веррига озавелар Ахьмад. Ше дувцачо Ахьмада сатем боабаьлга теркал ца дара кеп а оттаяь, дІахо дувцар Федор Ивановича.

— Яха а яла а моттиг йоацача кхоачаеш, даиман тІехьакхувш бар Аникана. Цкъа цхьан саррахьа Фатимана йийттаяр цхьанне. Массехказа корах тІоай чудийттадар Аникана. Корта бохабе сахьат дахадацар. Иштта кхы укхаза йоахалургьяц-кх со аьнна а хийтта, цу гордера дІаяха лаьрхІар цо.

Цигара кхычахьа яха дІа а яха, гаьнаяьннача хана а воІ вицлуш яцар Аника. Почте гІолла ахчаш кхухьийтар цо цунна. Шоай «сий доадаьча» сесагагареи наьнагареи ухаш дола ахча ше хьайделга Ахьмада дІа ца хайташ, массаза а къайлалоаттадора Сулейма.

Массехк шу даьнначул тІехьагІа юха а каст-каста вІаши бІаргаго тарлургдолча тайпара нийсделар цар вахар. Аника хозза дикача гІулакха тІа яр.

Ахьмада каст-каста бІаргагора нана. ЧІоагІа маьлхара, дукха везаши бочеи шийна бІарахьежаш гора цунна из. Наха а чІоагІа лоархІам а сий деш а яр Аника. Шек а ваьнна, нанneи, шийнеи юкъе эттача гІулакхий уйла е ваьлар Ахьмад. Даси даь сесагеи ювццача тайпара во йолий-хьогІ из, сенна бехке йола из? — уж хаттараш хьалхашка увттар цунна.

ВиІий уйла хувцаяла гІерталга зе а денна, из наьнаца бартавахар кхераваеннача Сулейма боккха тийша болх оттабир.

Цкъа арахьара ше чувеча, Аника еннача заявленех МВД тІахьийха хиннав ше, аьлар Сулейма.

— Сулеймаи Ахьмадеи яха йитац ше, цудухьа уж укхазара дІабаха беза, аьнна, яздаьд цо. ДІаладувгІаргда-кх Іа бІехалга. Ше вай сий доадарах а кхоачам боацаш, вай доаде а гІертаций. Дийна дІадаккха деза из мелІа, дийна дІадаккха, — йоахар цо геттара чІоагІа эгазвахара кеп а увттаеш.

Ахьмад кхы воагІаваланзар. ГІанда тІара хьалъура а ийккха, садикъача санна, шийй коча кашматах кулгаш а теха, корта лостабир цо.

— Бакъда из, вІалла хила йиш йолаш хІама дац Іа дувцар.

— Наькха юккъе топ а теха, сакхетам чу а йоацаш уллача метте нах тІа а кхаьча, цар из больнице дІаяхьар, санна бакъ да аз хьона мел дийцар, — аьнна юкъе ийккхар цунна майор.

Цхьа во мухь а баьнна, шин кулгаца шийй корта хьал а лаьца гІанда ІотІавахар Ахьмад. Массехк минут яьннача гІолла халла хаьттар цо:

— Дийна йий из?

— Дийна я.

— БІаргтоха йиш хургьярий сога цунах?

— Хургья.

Ахьмад шийца а волаш майор Ершов палате дІачуваьннача хана бужабаь ши бІарг а болаш уллар доарахо. Бийхкача наькхо халла са доахар. Бос баха юхь, йовзаргйоацача йоалаш, хувцаеннаяр.

Ахьмад, халла мара са ца доаккхалуш вувхьа а вувхьаш дІачуваьннача, наІарга юхасецар. «Нани, къин тІера ялалахь сона! — аьнна мухь а ийккха, маьнгена дІатІа а хьийдда, Іогора а хайна, наьна дІайхача кулга шийй бордаш ІотІа а тоІадаь, вийлхар из.

Из дерригa а фуд ца ховш цхьа юкъ яьккхар Аника.

Шийна гучох дика тешаш а йоацаш, беррига шийй низ ура а оттабаь хьалъайелар из маьнге тІара, шийна кулгаца хьалаьца виІий корта човнаш хиннача шийй наькха дІатІа а тоІабаь, низ а беха, гІайбанна юха ІотІаежар.

Унзара а ваьнна велха а велхаш, йоахар Ахьмада: «Нани, со вацар из, со вацар хьона топ техар».

Шийна баргагур гІа мо а хеташ, чІоагІа гІадъяха, бІаргаш сийрда а даьнна, виІий корта шийна дІатІа а теІабеш, дог а чІехкаш, шорттига, борд-бордагІа йоахар Аника: «Са кІаьнк со йолча хьавенав, ма доккха ираз да-кх ер а, ма доккха ираз...

Майор, шийй дог чІаьхкалга къайладахьа а гІерташ, тата доаццаш араваьлар палата чура.

— Цу човнех яргІий новкъост Сабиева? — хаьттар цо наІарга шийха кхийттача дежурни лорага.

— ХІанз-м яргья мотт сона, — жоп делар лоро вела а къежа.

— Баркал хьона.

ПаргІата ваьннача саго санна доккха са а даьккха, больницера араволавелар майор.

ДОТТАГIАЛО СОВЙОАХ

КЪАХЬЕГАМА КОТАЛОНАШ

Йоккхий къахьегама коталонаш а йоахаш хьинаре къахьегаш я укх семилетка диълагIча шера тха мехкдаьттахой бригада. КПСС XXII съезда а парте ЦК мартовски Пленума а решенеша дегаш ура а оттадаьд, хьинар сов а даьккхад тайп-тайпарча къамех латтача тха коллектива болхлой.

Цхьан цIен дезал санна барт тайна я тха коллектив. Тхоца ба гIалгIай, эрсий, украинцаш, нохчий, хIирий къамех бола нах. ЧIоагIа дега гIоз йолаш а боча а лелаю тха бригадо 1960 шера тхоашта енна коммунистически къахьегама цIи.

Дуккха эзараш тоннаш мехкдаьтта делар оаха планал совгIа Даьхенна 1961 шера.

Во дIадоладаьдац бригадо 1962 шу а. Цхьаккха бутт дIабахабац мехкдаьтта даккхара план тIеххоачаш ца еш. Биъ бетта йолча планал совгIа 202 тонн мехкдаьтта даьккхад оаха. Май беттара план а лаьрхIад коллективо 103—104 процент кхоачашъе. Вешта аьлча, май бутт бузза̀ш, пхе бетта даьчун лоархIам бича, Даьхенна планал совгIа дIаденна хулийтаргда оаха 300 тонн гаргга мехкдаьтта.

Ах шера планал совгIа 228 тонн мехкдаьтта даккха лаьрхIача 350 тонн даккха вIаштIехьдаргда тха. Цу гIулакха бокъонца тешам лу тха барт тайнача коллектива членашта юкъерча доттагIало.

Дукха ба бригаде хьинаре къахьегаш а коллектива бартцхьоагIо чIоагIъеш а бола мехкдаьттахой. Царех ба воккхагIа вола оператор П. Коленников, оператор П. Батыжев, оператор Хь. Бурзукаев, замерщица А. Калмыкова, воккхагIа вола оператор В. Гейко, оператор А. Торшхоев, оператор А. Гагиев, иштта кхыбараш.

Тха коллектива вахарцарча масалаша къаьгга хьагойт къамашта юкъера доттагIал цхьана къахьегарца чIоагIлуш хилар. Говзача оператораша Кузнецова, Коленникова, Резниченкос дуккха къахьийгад мехкдаьтта даккхара гIулакхаш къонача нохч-гIалгIай къамах болча болхлошта дIахьехаш. Ерригача коллективо баркал аьлар мах а боацаш нохчочоа Бурдукаевна цIеношта йогIа ниI яьча оператора Колесникова.

Къахьегама толамаш дахарал совгIа шоай дешара боарами квалификации лакхъеш ба тха болхлой. Мехкдаьтта техникума заочни отделене дешаш ба нн. А. Коленников, П. Батыжев, А. Калмыкова, иштта кхыбараш.

Мехкдаьтта доаккхарий говзал а кхетам а лакхбара доккха новкъостал ду тха бригадерча юххьерча экономически школас, КПСС XXII съезда материалаш Iомаяро.

Тхоашта юкъера барт-цхьоагIои доттагIали денгара денга чIоагI а деш, къахьегама хьинар сов а доаккхаш, керда къахьегама коталонаш йоахаргья тха коллективо укх семилетка диълагIча шера, мехкдаьтта даккхара шера йола план 12—15 ди хьалха кхоачаш а еш.

Хь. САМПИЕВ,
«Малгобекнефта» 3-ча промысла мехкдаьтта доаккхача бригада мастер.

Паччахьалкхенна — шортта тха

Бехктокхамера ха я хIанз Шелковской районерча Горьке цIерахча колхозерча жа леладерашка енар. Уж хIанз жа лорга̀ш ба. Цу балха мел эша кхоачамаш вIаштIехьдаьхад укхаза. Дика болх беш я электрострига̀льни агрегат.

Жа лорга̀ш ба из гIулакх дика довзараш. Шоайла социалистически яхь а льаца ду цар балхаш. Чехка а цIена а жа лорг Сарибасов Мамас, цун дийнахьара балха овсарле йоккха я: 38 килограмм гаргга тха а доаккхаш, 8—10 устагIа лорг цо дийнахьа. Цул тIехьабусаш бац жа лорга̀ш бола нн. Анзуров Ади, Турпуханов Жалавди, Ситиков Ами, иштта кхыбараш.

Укх шера хIара устагIан сиха пхиппа килограмм тха а даьккха из паччахьалкхенна дIадалара духьа къовсам лоаттабеш ба жа леладераш. Из декхар толамца кхоачашдеш да. Юкъерча боарамах лаьрхIача 5 килограммал кIезигагIа хилац хIара устагIанна тIера доаккха тха.

18—20 дийнахь ларга даха лаьрхIад колхозхоша деррига жа. Цудухьа, цар шоай низи хьинари ца кходеш, къахьег шоай дош кхоачашдар духьа.

Белгалдаккха дезаш да жа леладерашта юкъе политико-массови болх дика вIаштIехьбаьккха хилар. Агитатораша хIара денна газеташ деш, дунен халкъашта юкъерча а мехкарча а гIулакхех беседаш ю, иштта кхыдола балхаш ду.

Жа ларгара гIулакх лерттIа вIаштIехьдаьккхадац № 2 йолча жа леладеча ферме. Укхаза йизза вIашагIъеллаяц жа ларгара агрегат. Колхоза правленеи партбюрои цIенхаштта йоакхо е еза 2-ча ферма болх тоабара гIулакхa.

Белгалдаккха дезаш да жа леладерий культурни хьашташ лерттIа Iалаш ца деш хилар. Цу хьакъехьа лоадам болаш хIама даьдац районерча культпросветучрежденеша. ХIара денна кино дарга хьежаш хул Горьке цIерахча колхоза хьайбаш леладераш, бакъда из хьа-м кхачац.

Цу дешага хьажа беза районерча культпросветучрежденѐшта доал дераш.

Ханнахьа жа ларга а лерга паччахьалкхенна тха дIададара план кхоачашъяр — из да Горьке цIерахча колхоза жа леладерий сийлахь декхар, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъеча цар лоаца дакъа.

Г. ПИСКОВАТСКИЙ,
Наурски территориально-производственни управленера КПСС обкома инструктор.

Керда книжкаш

Нохч-ГIалгIай историн, меттен, литературан Iилма-тохкама институто нохчий-гIалгIай-эрсий а гIалгIай-нохчий-эрсий а словараш арахийцад. Словараш оттадаьд института Iилман болхлоша А. Мациева, И. Оздоева, хьалха института болхло хиннача З. Джамалханова.

Институто арахийцача словараша чIоагIа новкъостал дергда эрсий мотт Iомабеча нохчаштеи гIалгIаштеи. Цул совгIа словараша гаргаозаргда гIалгIайи нохчийи метташ, хIьта цу метташцара цхьатарра дараш а эргашдараш а довзийта йиш хулийтаргья.

Дика вIаштIехьдаьннад авторий нохчийи гIалгIайи дешаш эрсий меттала даха. Цу гIулакхо дикка атта вIаштIехьдоалийтаргда эрсий мотт Iомабайта. Ужжамо кхы дуккха а дикадараш белгалдаха йиш я словараш тIара.

Ш. ДАЦАЕВ,
Нохч-ГIалгIай историн, меттеи, литературан Iилма-тохкама института Iилман болхло.

* * *

Нохч-ГIалгIай книжни издательства арахийцай «Хьайбай боахаме комплексни механизаци яр» яха В. Н. Шмыглевске язъяь брошюра. Брошюра тIа ювц хьайбай боахаме комплексни механизаци ярах йола Сунженски районерча XIX партсъезда цIерахча опорно-хьоккхама колхоза механизаторий опыт.

Хьайбай боахама болхлоша боккха пайда эцаргболаш брошюра я из.

Н. ХАСБУЛАТОВ.

СПОРТ

Нохч-ГIалгIай республика «Труд» яхача спортивни общества Совета 1962-ча шера къаьст-къаьста шахматех ловзара кагирхоошта юкъера хьалхара яхь чакхъяьннай.

«Труда» кагирхошта юкъера чемпиона цIи яьккхар Грозненски мехкдаьтта техникума студента Г. Сапронова. Цу техникума студенташа Н. Антонова, Ш. Оздоева, В. Кошела, В. Карагазяна шахматий 3-ча разряда спортивни норма дIаелар.

ДСО «Труда» керттерча Совете хьалхле йоаккхача июнь бетта дакъа лоацаш хургва Г. Сапронов.

В. ЛАНСКОЙ.

СЕРДАЛО
4-гIа оагI. 27 май, 1962 шу.

Нохч-ГIалгIайченах йола киноповесть

„Азербайджанфильм“ яхача киностудера репортаж

ФИЛЬМА ТIАРА СУРТ: (ШоллагIча мугIарах аьттехьара аьрдехьа) Iабдулла — артист А. Дениев, Iали-Султан — артист В. Тхапсаев.

* * *

БЕРРИГАШ А РАЬЗА БА

— Кийчле, ладувгIа, мотор! — хьахоз режиссера-постановщика телаш йола команда.

Режиссера помощника йоах:

— Дубль 260, пхиъ. Оператор кино даккха волалу.

— Хьона къаьстта дукхагIа лу теш алапи? — йоах гардеробщица фильма турпалага Махьмудага. — Селла хала хIана хьувз хьо?

— Массарел а дикагIа халхавала лов сона! — бегаш бу Махьмуда.

— Вита Iа! Массарел дикагIа-м фуннагIа дича а цхьаккха а варгвац! — белгалдоакх цо, тешанза а яьнна.

— ХIаьта а вала хьажа-м веза!

— Сабар! — хьахоз режиссера гIар. — Махьмуд, хьа турпал госпиталера ара ваьннав, хьалхарча репетице тIа ишта дика халхаволалургвац из.

Режиссера-постановщика кхоачамбоацараш тоаду. Кадраш йоахилга юххье денз юхадоладу.

Гой хIанз пхезлагIа йоаккх цхьа дубль. Ишхоев Махьмуди Догмареи театра гардеробне ба.

Базоркина Идриса язъяьча «Къахьегами розаши» яхача сценарех фильм йоаккхаш ба «Азербайджанфильм» яхача студе.

Цкъа танкови даькъе хулаш, цкъа Баку улицашка хулаш, хIаьта эггара дукхагIа павильоне хулаш, режиссер-постановщик Тофик Таги-Заде, оператор Расим Оджагов, еррига съемочни коллектив чIоаггIа безам тIа а баха йизза метраж йола художественни фильм йоаккхаш бола ер кхоалагIа бутт ба.

Дунен тIа эггара дикагIа халхабоаларех волча гIорваьннача Ишхоев Махьмуда никъ бувцаш йола тема массанена а чIоагIа езаеннай. Цу турпала прообраз я Эсамбаев Махьмуд. Фильма тIа хьахьокхаргда Нохч-ГIалгIайчен халкъ, Советски Iаьдал эттача денз цун культура дегIаяр, чIоагIденна доттагIал. Безам тIабаха деш дола хIама кайоалаш хул, цунах хул бокъонца йола творчество а. ХIара эпизод пхезза а, пхийттаза а яккхарца гучайийнна Iац из творчество. Массаза а е режиссера, е актерашта цхьацца хIама корадоагIа хIара эпизоде белгалдаккха, тоаде дезаш. Фильм йоккхача хана, из гIулакх мамогга дикагIа чакхдаларга уйла латташ ба павильоне берригаш а. Режиссера Багиров Юсуфа, оператора Гусейнов Аслана, режиссера ассистента Рахманов Талята, иштта кхычар, кхыметтел сердал телаш волча Ашбарцу Володяс а ма чIоагIа къахьег цар массане а, ма чIоагIа безам тIабаха кхоачашбу шоай болх костюмераша администраторашa, реквизитораша, моллагIа болча болхлоша!

Атта дацар режиссера помощника Ибадов Николая уж зIамига болча ханара Махьмудеи Догмареи ролаш ловзаергйола бераш лаха. Цудухьа цунна корадир тара а ловза ховш а дола бераш.

Фильм йоаккхача коллективах доалла кхы цхьаькха хIама а да белгалдаккха дезаш: шоайла чIоагIа тIереи вIаши гIо деши ба коллектива беррига доакъашхой. Къаьстта сий долаш ва студе Эсамбаев Махьмуд. ХьалхагIа концерташка мара бIаргавайнавацар, тоам хулар цун халхарех. ХIанз репетицешкеи фильм йоаккхачеи цо чIоагIа тоам беш хьахьокх ше дика драматически актер а хилар. Цул совнагIа, доккхал ца дезаш, безаме, массанена накъа воалаш, сакъердаме саг ва Махьмуд.

...Чакхдаьлар балха ди. Массехк эпизод яьккхай. Режиссера къонача помощника Октай Миркасимова ший йоазонаш деча книжкилга тIа дIаязду, 250 метр пленка тIа сурташ хьадаьхад, аьнна, дикагIа яьннай аьнна режиссера, актераша, оператора хьахержа дублеш белгалъю. Болх дика чакхбаьлар. Берригаш а раьза ба.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ КОЛЛЕКТИВ

Кино синтетически искусство я. Цунна чубоагIа режиссера, оператора, художника, композитора, актерий болх. Цар массане а болх цхьатарра дика хилча дика хул кино а.

Фильма режиссер - постановщик Азербайджана искусства заслуженни деятель Тофик Таги-Заде цIи хезза волча советски кино-режиссера Сергей Юткевича ученик ва. ВГИК-ера дийша ваьнна а студе керттера режиссер а ва из. Таги-Заде оттаяь «Гаьнарча бердашка», «Бокъонца вола доттагIа» яха фильмаш дуккхача наха йовзаш а езаенна а я. ЦIи хезза бола кино говзанчаш ба фильма кхыбола доакъашхой а: оператор Расим Оджагов, художник Камаль Наджар-Заде, композитор Раув Гаджиев.

...ШоллагIча дийнахьа гримерне нийсбелар тхона артисташ.

Догмарий роль ловзаеш йола Грузински ССР заслуженни артистка Лейла Абашидзе грим хьекха кийчъенна яр.

— Сона чIоагIа езаеннай нохчий йиIий Догмарий роль, — йоах цо ший кердача балхах. — Пианистка а Махьмуда тешаме доттагIа а хул Догмарах. Из са творчестве керда образ я.

ТIаккха ела а къежа тIатехар актриса:

— ХIанз сох нохчий йоI хиннай.

Ер кхойттлагIа фильм я цIи хеззача цу гуржий актриса дакъа а лоацаш яьккха.

Укхаза ва Эсамбаев Махьмуд а. Из парик тIайоллаш, мекхаш дохкаш воал. Тхона бIаргагуш чIоагIа хувцавале эргавоал из тIерча кепа.

* * *

ФИЛЬМА ТIАРА СУРТ: М. Ишхоев госпитале волча хана. М. Ишхоев — артист М. Эсамбаев, Догмара — артистка Л. Абашидзе.

Из тIехдика халхархо йоккха талант йола драматически актер а хилар гучадаьккхад режиссера-постановщика. Из-м тамаш е езаш хIама а дац, хIана аьлча Махьмуд, моллагIа вола халхархо хинна ца Iеш, художник-интерпретатор ва, бокъонца вола халхара поэт ва. Из иштта хилар геттара дика гучадьннад, Советски Союзе хьекха ца Iеш, дунен экранашка а хьокхаш долча «Халхарий дунен чу» яхача шерача форматах долча бос болча кинофильмах.

Кхыметтел салаIа а ца кхоавеш, художественни фильм йоаккхача юкъе вера Эсамбаев Махьмуд. Кхы хьалхагIа ше данза хIама да хIанз Махьмуда дер. КIаьдвалар фуд ца ховш, массаза а кийча ва из. Газетага гIолла республикерча къахьегамхошка дIайха салам-моаршал далар а, фильм дика хилийтара ше ца дешцхьаккха хIама дутаргдоацилга дIахайтар а дийхар тхогара Махьмуда.

Фильме дакъа лоацаш дукха ба цIи хезза бола актераш: Махьмуда даь, Iалисолта роль ловзаю Советски Союза халкъа артиста В. В. Тхапсаева, Догмарий наьна, Сонай роль ловзаю Азербайджански ССР заслуженни артистка Минавер Калантарлы, цун маьра, Iаддалий роль ловзаю Х. Нурадилова цIерахча Нохч-ГIалгIай драматически театра къонача, талант йолча актера Альви Дениева, балетмейстера роль ловзаю Азербайджански ССР-ей РСФСР-ей заслуженни артиста Аллегрова.

Актераш, студе творчески болхлой байзача белгалдоал цхьа дика хIама. «Къахьегами розаши» яха фильм йоаккхача актераштеи съемочни группанеи юкъе дуккхача къамех нах ба: азербайджанцаш, нохчий, эрсий, украинцаш, сценарий язъяьр гIалгIа ва, фильма директор хIире ва. Дуккхача къамех нах юкъе боагIаш йола из барт тайна коллектив вай ханарча сагах дика а наьха дега чу южаргйолаш а йола фильм йоаккхаш я.

ХЬАЛХАРЧА КАДРАША ГIАДДУГ

700 метр хьадаьккха лента. Фильма диълагIа дола дакъа кийча да. Яьха яьннача кадрашка хьежача гучадоал из болх тамашне дика чакхбаьннилга.

Гой, вайна госпитале бIаргагу човнаш ехкаш хIамаш хьерчаяь вола Ишхоев Махьмуд (Эсамбаев). Дог кIаьдденна сакхетам чу воацаш ва из. Цун керте IотIайийрза латт цунна дукха еза йоI Догмара (Абашидзе). Махьмуд харцлув: «Хий да, хий да», — низткъа хьахоз цун лер.

— Мала хий дех цо, — йоах Догмара медицински сестрага, из дIакхетае а гIерташ.

Гой кхыдола кадр. Iадаллий цIа (артист Дениев). Барзкъашта етта аьшк тоаеш воал из. ЦIагIа хьачуэккх цун сесаг Соно (артистка Калантарлы). Махьмудеи Догмараси дакъа а лоацаш оттадеча концерте гIо яхаш дехар ду цо маьрага.

— Концерт-м аз дергда хьона! — тIачовх цунна Iаддал. — ГIо хьай безам бале, хачи йоацача нейций устнана хила безам ба хьа?

— Баьсса корта болча устдаь нейц хила безам ба мотт хьона цун? Хьайла цунга! Вай бераш дерригача дуненна а довз, хIаьта укханна царех дош а хетац. Хьа сий деш, цIаккха а хьа цIи яьккхаяц аз, хIаьта хIанз сога ладувгIал, дала сона венна Iаддал: нагахьа санна из Iайха дувца пайдан доацар дита а дита, берригa нах болхача метте тахан хьо ца воде, со кхы укх цIагIа Iергьяц хьона.

— Кортали тулла шайтIа яI! Сона-м атта дац иштта хьох къаста! Хьаял са Iаса! — мутIахьа а хинна, сесага тIеххьа дIавода Iаддал.

Иштта кадрагара кадрага хьадувц Махьмуда халхараш дезаденна хилар, из «дош доацар» цунга дитийта гIерташ дас мел чIоагIа къахьег, хьагойт хьалхара толамаш, фронт латтача моттигашка салташта уьттаду концерташ, иштта кхыдараш.

ХIара денна даьккха даьннача лента керда касеташ хьачукхухь царга хьожаш йолча зале монтаж еш волча режиссера Таир Бараева ассистента.

...ХIанз хьожаргда вай фильма директора Адиль Майрамович Дудиева беззаме тхога хьаеннача съемочни группа планага.

Июль бетта юххье съемочни группа а актераш а Грозне боагIаргба. Укхаза йоахаргья вокзале а, Грознерча улицай а, иштта кхыйола а кадраш. ТIаккха Москва улицаш, метро йоахаргья. Эггара бехктокхамера а халагIа а болх ба «Мосфильма» йоккхача павильонашка даха деза Эсамбаева Махьмуда халхараш.

* * *

ФИЛЬМА ТIАРА СУРТ: Клуба заведующе роль ловзаеш вола артист А. Искандеров.

* * *

«Халхарий дунен чу» яхача фильме вайна бIаргадайнар юхагойтилга хургдолий-теш из? Хургдац. Къаьстта керда халхараш хургда, цхьадараш хьалхагIа вайна дайнараш а хургда. Цхьабакъда, башха дикача артиста — вай мехкахочо М. Эсамбаева Советски Союза городашка а доазол дехьа а тийнна концерташ гойташ боккхача толамца Ишхоев Махьмуда тела концерташ хьахьокхача кадрашта юкъе гIоргда уж халхараш.

Укх шера гурахьа яьккха йистеяргья фильм.

Нохч-ГIалгIайченах художественни киноповесть араяккхара новкъостал ду вошал долча Азербайджана. Студера ара а даьнна, тхоаш дIадаха даьлча цIенача дагара: «Баркал хилда шоана, вежарий азербайджанцаш!» — аьлар оаха.

Р. НОШХОЕВ.

г. Баку.

Ю. САЗОНОВА сурташ.

Доазол дехьара

300 эзар саг ва Франкона духьал забастовка еш

Таханарча денга тайп-тайпарча забастовкашка дакъа лоацаш 300 эзар саг ва испански къахьегамхоех, аьлар «Юманите» яхача газета корреспондентага Испане Коммунистически парте генеральни секретара Сантьяго Каррильо.

Цу интервью тIа йоах:

Забастовка еш бола болхлой хьаллоац Мадрида, Барселона, Валенсе улицашка денал доллаш демонстрацеш яьча студенташа. Забастовка еш бараша материальни гIо-новкъостал а деш, уж иштта хьаллоац Мадрирдерча кхалнахагара баьнна студенташка, кагийчеи юкъерчен коммерсанташка а дIакхоачаш, дукха нах юкъе боагIача низ болча халкъа боламо а.

Цхьабакъда, эггара лоархIамегIара а вай мехка исторе чу цIаккха хиланза а хIама да еррига оппозиционни партеш, монархисташ а тIехь, болхлой забастовкана мутIахьа хилар.

Мелла хьожадича мукъах кхоачам хиллал хург долаш алапеш тIатохийтар духьа, забастовкана бокъо, профсоюзашта кортамукъале яккхар духьа ю къахьегамхоша забастовкаш. Цхьабакъда, цунца цхьана, чрезвычайни хьал кхайкадеш, Iалашмате дукха полицейскеш оарцагIабоахаш, бIаьннещца лоархIам болаш нах лувцаш йола правительства позици, цхьан оагIорахьеи, Франкона духьаларча, забастовка ерашта мутIахьа болча берригача наьха позици, вокх оагIорахьеи, — цу гIулакхо харцде йиш йоацаш дика тешал ду из болам керттерча даькъа политически маIан долаш хилар.

Из-м дац цаI шоллагIчоа духьал додаш: фашистски диктатура йолча хьале дуккхача къахьегамхоша эксплуатацена духьал лоаттабеча моллагIча къовсамах а, цунца цхьана, Iаьдала духьал лоаттабу къовсам хул. Белггала из тайпа гIулакх да хIанз Испане латтар.

Забастовкаш хьайна ворхI кIира даьнначул тIехьагIа а, къовсам соцаш боагIа ала йиш ца хиларал совнагIа, из къовсам тIехь-тIехьа шерагIа баржаш, чIоагIлуш латт. Май бетта 18-ча дийнахьа забастовка дIаяьржай Астуре кердача районашка, ерригача горнопромышленни зоне, хIаьта иштта Хихон яхача городерча Мореда йоккхача металлургически заводе а Мьересерча заводе а. Мехка кхыча районашкарча горнякашца, металлургашца, кIадаш деча предприятешкарча болхлошца, кхыча къахьегамхошца цхьана чIоаггIа денал долаш дIахо а забастовка еш ба Бискайера къахьегамхой а.

ХIанзалехьа а Астурияни Бискайяни санна йолча йоккхача промышленни центраша дакъа а лоацаш, кхыча провинцешкара дуккха къахьегамхой а чIоагIо йоллаш цунах дIа а беттaлуш болча забастовкай боламах, шийца диктатура дIа а йоаккхаргйолаш йола массане юкъара, къаман забастовка хила йиш я.

Испански халкъ цIаккха а мутIахьа хургдац Франко воацаш йолча франкизмана а, цунна ца еззашехьа а низагIа цунах хьахьоарчаеча монархена а, кортамукъале футтар еш йолча «кортамукъаленна» а. МоллагIа а иштта хIама де гIортара духьал оттаргйолаш я тахан болхлой класс а халкъ а.

АМЕРИКАНСКИ КОСМОНАВТА ПОЛЕТ

НЬЮ-ЙОРК, 24 май. (ТАСС). ВIашагIкхийттача штаташка, Канаверал яхача Мысера (Флорида яха штат) «Атлас» яхача ракета новкъосталца тахан урагIхийцад «Аврора-7» яха космически кема.

Кема тIа ва летчик-космонавт США тIема-форда флота капитан-лейтенант Малькольм Скотт Карпентер.

НЬЮ-ЙОРК, 25 май. (ТАСС). «Аврора-7» яхача космически кема капсула чу Анегада яхача гIайрен юххе Атлантически океана тIа Iовесса американски космонавт Карпентер хи тIа Iовесса кхо сахьат даьнначул тIехьагIа вертолетаца хьалъийцав.

ДИЛЛА А ЧУВАЛЛА СУД ЯЬЙ САЛАНА

ПАРИЖ, 24 май. (ТАСС). Селхан Париже бийса яхача хана ворхI дийнахьа заседанеш хинначул тIехьагIа йистеяьлар фашистски террористически организацена керте лаьттача хьалха хиннача инарала Салана яь суд.

Лакхехьарча тIема трибунала бехк кIаьд беш дола хIамаш а корадаь, эзараш болча бехк боацаш боабаьрий цIеша кулгаш даьхача Салана дилла а чувалла суд а яьй.

Цу тайппара, Рауль Салана шний корта кIалхара а баьккхаб, дуккхача французаша де яьхача доагIаш долча таIазара кIалхара а ваьннав.

Суд хьакхайкаьчул тIехьагIа зале хиннача Салана оагIонгахьара бараша тIоараш а техар, «Алжир французски я» яхача лозунга скандировани е а болабелар.

Судебни процессе хиннача дуккхача журналисташта хет, «герзашца кийчъяьча къайлагIарча» террористически организаце кулгалхочунна яь кIаьда суд гIайгIанера политически тIехьенаш йолаш хургья, аьнна. Алжирски городашкара шоай преступни гIулакхаш ца социйташ йолча ОАС фашистски элементаша из суд тIаэцаргья, цох Iаьдала дай мела хиларах дола тешал а цIеш Iоухнийташ яь преступленеш магийтар а лаьрхIа.

ЛадувгIа радиога

27-ча мае: 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.30 — ашарий антракт; 7.35 — «Ленинан некъ» газета обзор; 7.50 — хоамаши передачай программеи; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.35 — художественни самодеятельноста IV-ча республикански хьажаргара; 16.00 — пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.25 — «Болхлой радиогазета» — (эрсий меттала); 16.50 — ашараш; 17.00 — «Шоана кхалнах» — радиожурнал (нохчий меттала); 17.15 — советски тIемахой заявкех концерт.

УКВ

9.15 — «Композиторах Соловьев-Седойх къонача радиоладувгIархошта» — музыкальни передача; 9.45 — «Тхо массаварг тхоай метте да» — пионерски театра радиоспектакль; 10.14 — «Праздни хоровод» — эстрадни концерт; 20.27 — нохч-гIалгIай ашарий концерт; 21.03 — «Халхарий сайре» — концерт; 21.52 — «Диккенса турпалхой» — радиокомпозици.

28-ча мае: 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Тха микрофона хьалхашка...» — передача (эрсий меттала); 16.00 — художественни самодеятельноста IV-ча республикански хьажаргара; 16.25 — промышленноста болхлошта передача (гIалгIай меттала); 16.40 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.50 — Лоаман кхалнаха лаьрхIа радиолекторий — беседа: «Къахьегамаи юкъарча доалахьени коммунистически кхетам балара» (гIалгIай меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20 — «Денна дош кхоачашду» — очерк (гIалгIай меттала); 17.35 — вай лоалахой музыка; 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Болхлой класса диктатурагара — халкъий юкъарча паччахьалкхенга» — беседа (эрсий меттала) 18.37 — спектаклаш тIара ашараш.

УКВ

9.15 — «ССР Союза Доккхача театра музее гIолла» — передача; 10.05 — «Iишъенна шинель тIаювха воккха саг» — дувцар; 10.37 — «Оаха гIишлош а хьалъю, ашараш а лекх» — передача; 19.20 — «Эрсий метта культурах» — академика Виноградова беседа; 19.48 — нохч-гIалгIай ашарий концерт; 20.22 — Иоланта» — опера; 22.04 — «Советски композиторий ашараш» — концерт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Америка рампа тIехьашка».**

Долалу: 10, 2, 6, 10.

«Аида». Долалу: 12, 4, 8.

ЗIамига зал № 1 — **«Маьлха къовхьашкара серенада».**

Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2. Берий сеансаш — **«Седкъий кIаьнк».**

Долалу: 9, 11. **«ЦIена сигале».** Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3. Берий сеансаш — **«Башняш тIара байракхаш».** Долалу: 9.30, 11.30, **«Карновальни бийса».**

Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революцие проспект, 30/2.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/2.

СФ05068

Заказ № 2719